

A 18180

CALISTRAT HOGAȘ

CUCONUL IONIȚĂ HRISANTI

Facultatea de Filosofie și Litere din București
BIBLIOTECA CENTRALĂ

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ” BUCUREȘTI

21347

CLICONUL IONIȚĂ HRISANTI

770/938

DE ACELAȘ AUTOR :

In munții Neamțului.

Amintiri dintr'o călătorie.

CUCONUL IONIȚĂ HRISANTI

Vara, în revărsatul zorilor, glasul cucoșului s'auzea, nu s'auzea la ceas hotărât, dar glasul lui cuconu Ioniță Hrisanti niciodată nu dădea

greș, de îndată ce începea să se îngâne ziua cu noaptea și când, încă, nu se afla pe drum nici țipenie de om...

— Ștefane!...

Și dintr'un bordeiu de pământ, tocmai din fundul ogrăzii largi, acoperite peste tot cu

iarbă verde, mărunță și curată, Ștefan răsărea somnoros... Și scurt, gros, bătrân și îndeșat, cum era, ai fi zis că mai degrabă se dă de-a dura, decât că aleargă iute spre cerdacul cu scări de piatră, de unde-l striga cuconul Ioniță Hrisanti.

— Ia dă drumul Gioenii, mă Ștefane și scoate-i apă proaspătă; vezi numai să fie teica curată.

Și până ce Ștefan să curețe teica, să scoată apă și să dea drumul Gioenii, fata din casă aducea cafeaua.

— Ia du-te'n poeată, fa Marița, zicea cuconu Ioniță, fetei din casă, și vezi de nu cumva s'o ouat vr'o găină, și-mi adă ouăle 'ncoace.

Și până ce Marița să se ducă 'n poeată, să vadă de s'o ouat vr'o găină și până ce să-i aducă toate ouăle pe număr, cuconu Ioniță își mântuia de sorbit cafeaua, stând jos, pe scara de sus a cerdacului și privind la îndeplinirea poruncilor sale.

— Ia vezi, măi Ștefane, de prindeți cu Marița doi pui și-i dați Smărandei, să-mi facă astăzi borș și ciulama; numai vedeți să nu cumva să-mi prindeți pe porumbacu ori vr'o puică boghetă, că vă spânzur, auzit-ați voi?

Și tot rostul gospodăriei, pentru ziua întregă, îl regula cuconu Ioniță, de cu revărsatul zorilor; căci, peste zi, de dimineață pân' la prânz și de după prânz până la masă, ori se ducea la cafeneaua din ulița mare, unde avea

partidă de concină cu domnul Ștefan, pisalt vestit la strana cea mare dela Sf. Gheorghe, sau cu Manuș, armanul, cel cu barba neagră și lungă, ori, scurt, sărea pârlazul din fundul ogrăzii și trecea la Protopop, unde, de asemenea, juca concina cu cucoana Mărioara, protopopoaia, femeie vestită pentru înțelepciunea, gospodăria și știința ei asupra jocului de concină...

Se jura, nu-i vorbă, se afurisea, el, cuconu Ioniță, că n'are să mai joace concină cu cucoana Mărioara... Nu trecea un ceas, și numai ce-l vedeai pe cuconu Ioniță Hrisanti, că sare pârlazul...

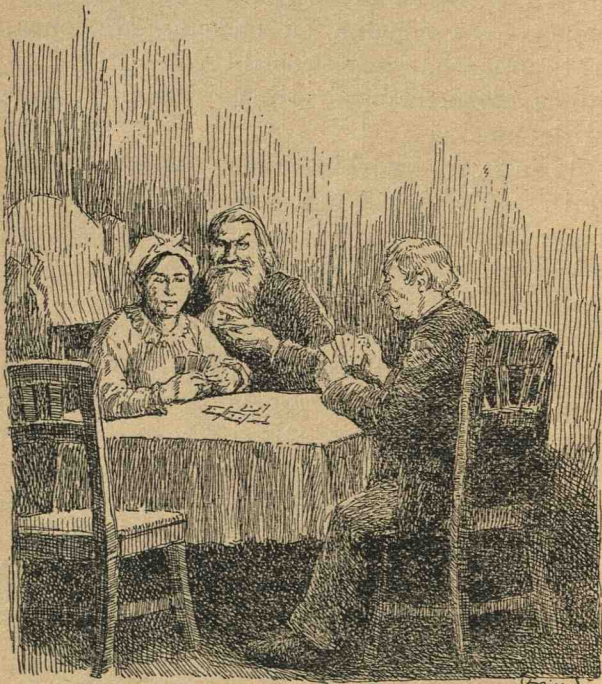
— Ia să vedem, cucoană Mărioară, ai să mă bați ș'acu? Și scotea din buzunar o păreche de cărți nouă și nejucate, aduse de-acasă.

Degeaba!... Cucoana Mărioara par'că avea spiriduș; găcea fără greș, când avea cuconu Ioniță în mână concina cea mare sau cea mică și așa potrivea datul jos al cărților, că totdeauna i le lua; cât despre spatii, cuconu Ioniță n'avea niciodată mai mult de șase, iar cucoana Mărioara niciodată mai puțin de șapte! Hazul cel mare, însă, era, când frații lui cuconu Ioniță rămâneau mofluji; și rămâneau mofluji mai totdeauna... La asemenea împrejurări, numai ce auzai strigând pe Protopopul Gheorghe, bătrânul, care stătea răsturnat în fundul patului.

— Brava! Mărioară! Brava!... Să-l rămâi

pe cuconu Ioniță, că tu ești mai meșteră decât Domnul Ștefan și decât Manuc Armanu...

Și bătând în spete, cu palma întreagă, tabacherea, o deschidea, înfingea două degete în ea

și trăgea, cu vădită mulțămire, tabac pe nas, ridicând în sus sprâncenele-i cu colțuri, deasupra ochilor lui mici, albaștri, blânzi, buni și plini de o nevinovată viclenie...

— Anaftima și afurisit să fie, cucoană Mă-

rioară, cine-a mai juca concina cu d-ta, zicea cuconu Ioniță sculându-se de pe scaun roș la față și mânios.

— Ia nu te mai afurisi atâta, cucoane Ioniță, zicea cucoana Mărioara, cu anume zâmbet pentru asemenea împrejurări, că parcă te văd acu, sărind pârlazul iar înapoi cu altă păreche de cărți; ia vezi, mai bine, când îi veni de mai descarcă de greutate cel păr harbuzesc din fundul grădinii, c'are să cadă la pământ, săracul și-i pacat...

— Pere!... ba ți-i mai pune pofta 'n cui, cucoană Măriorică!...

Sărea pârlazul și se ducea acasă.

Dar peste un ceas, numai ce-l vedeai pe cuconu Ioniță că se întorcea cu altă păreche de cărți și cu buzunările doldora de pere harbuzesti...

Chema pe cei șapte copii ai cucoanei Mărioarei și le dădea la fiecare câte o pară...

— Da mie nu-mi dai, cucoane Ioniță? întreba cucoana Mărioara.

— Dumitale?... din gardu Răzoaei!...

Cucoana Mărioara tăcea și nu zicea nimica...

— Iaca, aiste, zicea cuconu Ioniță, scoțând din buzunar încă două pere ce-i mai rămăsese, am să le duc cucoanei Soltanei... Dar n'apuca cuconu Ioniță să sfârșească vorba, și cucoana Mărioara i le și ștergea din mână.

— Mi le șterpeliși, cucoană Mărioară, mi le șterpeliși? Frumooooos! tare frumos! Afe-

rim!... coșcogea protopopoe! zicea cuconu Ioniță cu o prefăcută supărare.

— Brava! Mărioară, brava! se auzea încuviințând protopopul Gheorghe, bătrânul, din fundul patului, să i le iei, că are o mulțime și-i sgârcit...

Și spre a da o mai mare tărie încuviințării, trăgea tabac, rădicând în sus sprincenele-i cu colțuri...

Și concina se sfârșea iar cu anaftime și cu afurisenii, iar cu cărți nouă și cu pere șterpelite, iar cu brava și cu tabac, iar cu sprincene în colțuri rădicate în sus...

Ba, câteodată, cuconu Ioniță, ca să facă, chipurile, în ciuda cucoanei Mărioarei, se poftea singur la masă; aceasta se întâmpla, de regulă, când, după miros, prindea de veste cuconu Ioniță, c'are să fie la masă borș cu chitici de Bârlad, pe care cucoana Mărioara știa să-l pregătească cu deosebit meșteșug în oală de lut și pentru care Protopopul Gheorghe, bătrânul, avea o adevărată patimă.

— Mărioară!... numai ce-l auzeai strigând dela poartă pe Protopopul Gheorghe, bătrânul, Mărioară!...

Și Mărioara știa atunci, că Ion, argatul, vine în urmă, din piață, cu chitici de Bârlad într'o basma roșie și mare.

— Doamne, frate, iar chitici, pe care singură trebuia să-i stricnească cu multă migă-eală, să-i spele în câteva ape și să-i așeze la

foc în oală de lut, după regula borșului cu chitici.

— Babă! striga Protopopul Gheorghe, cătră o țigancă bătrână, slujnică la el de vr'o treizeci de ani; babă! du-te și spune lui cuconu Ioniță că avem la masă borș cu chitici... Și începând a se desbrăca dela poartă de giubea, de potcap și de colanul cel vișiniu de catifea cu pafdale de argint, ajungea în casă numai în antereu și cu capul gol, ștergându-și sudoarea de pe frunte cu o basma de matasă înflorită și mare...

De altfel, poftirea lui cuconu Ioniță era numai așa de formă căci D-lui era, mai totdeauna, bob sositor la borșul cu chitici.

Avea, însă, și cuconu Ioniță Hrisanti un mare necaz, dar un necaz, cu care, mai la urmă, se deprinsese și nu-i mai înnoura de multă vreme, acum, fața lui veșnic senină.

Era, chipurile, cuconu Ioniță Hrisanti în-surat, iar drept nevastă avea o femeie posomorîtă, scurtă, groasă, cu nasul lung și cu tulpă-nul veșnic adus peste gură.

Ce făcuse, ce dresese cucoana Catinca, legiuita lui cuconu Ioniță, că, dela o vreme, numai ce prinse de veste, că legiuitul d-sale, adică cuconul Ioniță Hrisanti, e un bătrân frumos în puterea cuvântului; nalt, drept, bine făcut și chipeș la trup, cu musteața albă dar puternică și cu îngrijire răsucită, cuconu Io-

+ niță deșteptase bănuelile cam târzii ale cucoanei Catincăi; iar când se mai uita cucoana Catinca în fața lui cuconu Ioniță și o vedea totdeauna proaspăt rasă și albă cum îi coala de hârtie; când se uita în ochii lui limpezi cu căutătura veșnic deschisă și veselă; când îl vedea îmbrăcat cu îngrijire și dichisit, că esă, dar, mai cu samă, că sare pârlezul la Protopopul Gheorghe, bătrânul; și când mai ales, se uita cucoana Catinca în oglindă și-și vedea nasu-i lung și tulpanu-i tras veșnic peste gură, atunci se încredința numaidecât, că cuconul Ioniță e un mare berbant...

— Da, bine, Ioniță, îi zicea cucoana Catinca, în chip de muștrare, când ai să te mai strângi de prin cele măhălăli? Mai caută-ți și de casă, omule; nu vezi că ești bătrân? Ai să te faci de râsul lumii, Ioniță.

— Doamne, fa femeie, îi răspundea cuconu Ioniță amărît, ai ajuns în doaga cucoanei Uța a lui Gheorghe Mititelu, Dumnezeu să-i erte pe amândoi; nu ți-i rușine să vorbești așa? Că doar ești femeie bătrână și ai fecior însurat și fată măritată.

* — Da tu n'ai? Și dacă-s bătrână, cine m'o 'mbătrânit? Ia tu cu berbantlăcurile tale... Ce socoți că nu-ți știu eu cotloanele? Bătrână!... da tu nu ești bătrân? Berbant nerușinat!... și încă mai ai obraz?

— Fa femeie, vino-ți în minți și nu vorbi în dodii, că râd slugile de tine...

— Slugile! A! slugile? Apoi da, că tu-ți tocmești numai slugi de care-ți vin ție la socotală... Marițo!... adă-mi cafeaua; Marițo!... văcsuește-mi ciobotele... Marițo!... șterge-mi straele... Marițo!... dă-mi de spălat... Marițo 'n sus, Marițo 'n jos..., fără Marița nu poți nici zi...

— Nici noapte, o întrerupea cuconu Ioniță izbucnind într'un hohot de râs din toată inima... fa Catincă, ia lasă gluma, ai înnebunit ori ești în toate mințile?

— Vra să zică, mă faci și nebună? spune, încai, berbant nerușinat, să mă lege și să mă ducă la Golia, ca să scapi odată de mine și să-ți faci, pe urmă, mendrele tale cum îi pofti...

— Ba să faci bine să te duci tu la dracu și mie să-mi dai pace, încheea cuconu Ioniță luându-și bățul și pălăria și eșind sau pe poartă, sau sărind pârlazul la Protopopul Gheorghe, bătrânul.

Și cucoana Catinca nu se duse nici la dracu, nici la Golia, ci găsi de cuviință, să se mute, mai bine, din casa cea mare într'un bordeiu, ce mai era tot în fundul ogrăzii, alătura cu bordeiul lui Ștefan; și într'o zi, când cuconul Ioniță Hrisanti veni acasă flămând ca un lup și strigă să pue masa, Smaranda, bucătăreasa, i se înfățișă și-i spuse, că i-a poruncit cucoana Catinca să nu facă mâncare în ziua aceia.

— Cum așa?... răcni furios cuconu Ioniță.

— Iaca așa, răspunse cucoana Catinca tocmai din fundul ogrăzii, unde stătea în ușa bordeiului scurtă, groasă și cu tulpanul tras peste gură; iaca așa; du-te, că doar a hi având cine să te țină de mâncare prin cele mătăhăli, berbantule și mangositule; du-te că te-a hi așteptând protopopoea cu borș cu chitici; ți-a hi făcut Petroviceoea plăcinte; ți-a hi pregătit Mironeasca alivenci; ți-a hi fript Popoviceoea vr'un purcel la tavă; du-te și te îndoapă la Soltana lui Ștefan cu rață pe curechiu... du-te, ce mai cauți la mine, bivol nerușinat!...

Și în pomelnicul cucoanei Catinicăi intrau toate femeile cele mai cinstite și mai gospodine ale târgului, dar care, toate, aveau marele cusur de a fi, dacă nu tocmai tinere și frumoase, dar, cel puțin, femei, cu care cuconu Ioniță avea obiceiul de a juca pârdaľnica de concină și căroră, din când în când, le ducea în buzunar, ca la niște copii, câte două trei pere harbuzești.

— Bine, bine, Catinică, dar, însfârșit, ce stai tu în ușa bordeiului?... Ce faci tu acolo? Întreba cuconu Ioniță, amărît până 'n suflet.

— Ce fac?... Da, tu nu vezi ce fac? Ia m'am mutat din casa ta și de azi înainte pâne și sare dintr'un talger cu tine nu mai mânânc.

— Da ce are să zică lumea, fa femeie?

— Ce are să zică?... Uite!... și încă mai are obraz să întrebe ce are să zică lumea!!

— Vino-ți în fire, fa femeie, și nu te face de râsul lumii...

— De rîs? Eu?... Eu îs femeie cinstită, mangositule, zicea cucoana Catinca, bătându-se mândră cu pumnul în piept, și întocmindu-și mai bine tulpanul peste gură; mie nu mi-o scârțit nime ușa până'n ziua de astăzi, cum o scârții tu la altele, berbantule! Eu îs femeie cinstită, mă, s'o știi tu asta dela mine!...

Și, în mod solemn și amenințător totodată, ridică în aer, spre întărire, arătătorul scurt și grăsuliu al dreptei sale de asemenea scurte și grăsulii...

— O! mâncați-ar câinii cinstea și te-ar trăsni toaca sfântului Ilie din ceriu, viperă cu septe limbi!...

Și cuconu Ioniță intra în casă, iar cucoana Catinca în bordeiu.

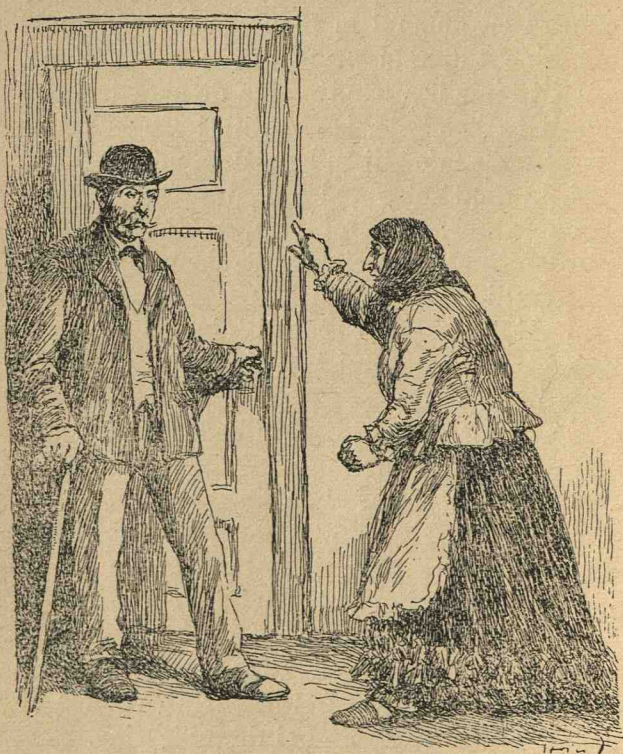
Și din ziua aceia, nime nu mai văzu pe cucoana Catinca; cel mult, dacă Ștefan ori Smaranda zăreau sara, prin întuneric, un fel de momâe mototol în ușa bordeiului cucoanei Catincai...

Era tocmai dumneei, care tupilată și cu ochii când la poartă când la pârlaz, pândea pe cuconu Ioniță când vine și de unde vine.

Și din ziua aceia, cuconu Ioniță își sorbea cafeaua regulat, de cum se crăpa de ziuă, pe scara de sus a cerdacului, diriguind, pentru ziua întreagă, rostul gospodăriei sale... Și gos-

podăria lui cuconu Ioniță Hrisanti era una din cele mai vestite ale târgului.

Și altfel nici nu putea să fie: pentru cuconu

X Ioniță tot ce-l înconjura avea suflet și simțire; cucoana Catinca știuse așa de bine să-și crească copiii, cu atât venin ponegrise pe tata în ochii lor, încât se trezi cuconu Ioniță, într'o bună dimineață străin în casa sa... Rămase

omul înmărmurit și cu inima sfărîmată, iar cucoana Catinca, cu cât îl vedea mai doborât sub povara chinurilor sufletești, cu atât își simțea veninul mai îndulcit... decât, cuconu Ioniță era din acei oameni așezați la minte și la simțire, care, pentru a potrivi măsura, aruncă tot ce găsesc în cumpăna amarurilor vieții; și cuconu Ioniță aruncase tot ce găsisse: cafenea, concină, borș cu chitici, pere harbuzești, pârlaz, musteți răsucite, ciobote lustruite, pe Marița cu toate ouăle din poeată, cu toți porumbacii și cu toate boghetele și, pe deasupra tuturor, pe Ștefan cu Gioeana... Era o priveliște cu adevărat mișcătoare să fi văzut pe cuconu Ioniță cum vorbea cu vestitul său „porumbac“, cum îl striga pe nume și cum venea cucoșul de i se suia în brațe, iar „boghetele“, nu mai puțin vestite, ciupeau grăunțe din mâna lui... Când cuconu Ioniță curăța vre-un trandafir de foile uscate, când tăia mlădițele netrebuitoare ale vreunui copac, fie cu foarfecele de grădină, fie cu cuțitașul său totdeauna nou și cu plăsele de sîdef, cu atîta gingășie umbla pe lângă aceste ființi iubite lui, încât ai fi zis că le apără de vr'o durere...

Nu rare ori l'ai fi auzit pe cuconu Ioniță vorbind cu copacii din grădină, cași cu niște buni și vechi prieteni... lăuda pe unul c'a'nflorit frumos... mustra pe altul că l'a prins cu minciuna, deoarece i-a dat puțină roadă din multă floare...

— Să te mai prind eu, măi vere, și la anul cu oca mică, și numai să vezi tu ce mai scri-

jăleală am să-ți dau și ce mai săpătură la rădăcină!!

— Iar v'ați uscat? întrebă el pe o tufă de crăițe ori pe una din vinețele, cu glas mișcat;

dă... dacă sunteți flori, ce-i de făcut? și pe toate le curăța cu dragoste de uscături...

Dar dacă cuconu Ioniță avea o „gioeană“ apoi, avea și un „nepot“, pe Dumitru Dragoș...

Și cine știe dacă nu, în vederea Gioenii sau, mai larg, în vederea simțirii de milă ce avea el pentru toate ființele necuvântătoare, trimisese cuconu Ioniță pe nepotul său Dumitru Dragoș în țara neamțului, ca să învețe doctriceasca știință a dobitoacelor, după cum numea el veterinăria, sub cuvânt că în țara aceasta sânt mai de preț și mai multe dobitoace de lecuit decât oameni...

Dar să te fi păzit sfântul să fi atins pe cuconu Ioniță în slăbiciunile lui... că atât îți trebuia; și aceasta cu atât mai mult, cu cât nenorocirile mari pot isvorî adesea din lucruri de nimic...

Iată pentru ce Dragoș era cât pe ce să-și peardă simbria ce-i dădea cuconu Ioniță pentru învățatură în țara neamțului, și să rămână, așa, nici câne nici ogar.

Și aceasta numai din pricina Gioenei...

Mă rog, venise, chipurile, Dragoș, după doi ani de învățatură, să petreacă vacanța în țară, și stătea în târg la cuconu Ioniță. Invățase el, nu-i vorbă, multe lucruri de dobitoace de pe la Nemți, dar acum învățase dela cuconu Ioniță și concina; și nu rare ori i-ai fi văzut pe amândoi jucând concina în cerdac, cu cafelele

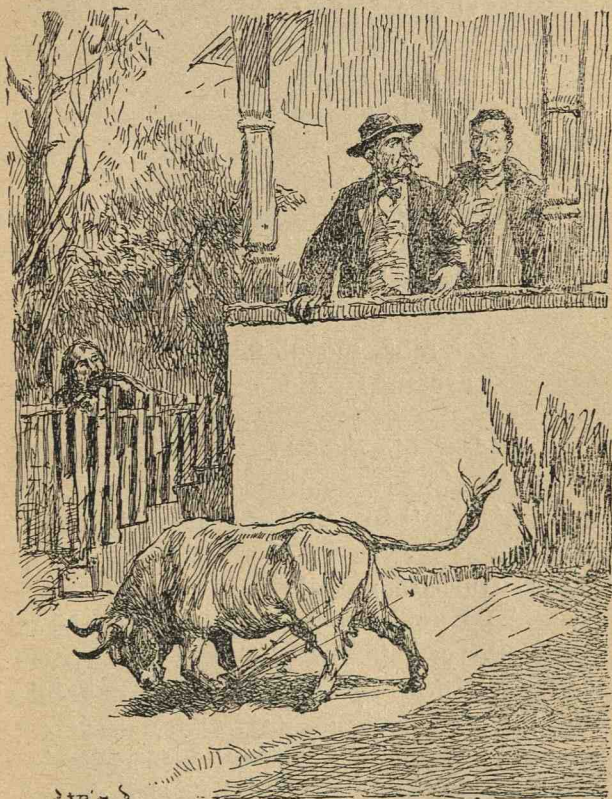
din nainte. Ba se zice chiar, că Dragoș izbutia din când în când să-l rămâie pe cuconu Ioniță; dar atunci cuconu Ioniță, în loc de a se mânia și afurisi, după cum făcea cu cucoana Mărioara protopopoea, dimpotrivă, se simția mândru și se măgulea de știința temeinică a ucenicului său nepot asupra jocului de concină.

Numai cât fiecare gologan are turana și izicul său; și de unde, până acum, căzuse gologanul tot cu turaua'n sus, se întâmplă, într'o zi, să cadă gologanul și cu izicu'n față!...

Și aceasta tocmai într'o dimineață, când, după obicei, Ștefan dăduse drumul Gioenei prin ogradă; îi curățise el teica, nu-i vorbă, îi scosese apă proaspătă, dar Gioeana, în loc să bea apă ca alte dăți, acu, din potrivă, părea că se ferește de teică, și nici macar botul nu voia să și-l moaie; în schimb, însă, mugea în-nădușit, scurma pământul cu copitele de din-nainte, puneu capul în piept și, cu ochii încrunțați, se repezea să iea în hiolă când gardul, când fanarul din ogradă, când vr'o găină ce-i trecea pe din-nainte... Insuși Cuconu Ioniță, care se dusesse până aproape de ea, ca s'o vadă mai bine ce are, deabea scăpă din coarnele ei, suind repede scările de peatră ale cerdacului.

-- Ce are vaca, măi Ștefane, întrebă el pe argatul din ogradă; de când face ea marafeturi de-aistea?

— Dă, cucoane Ioniță, asară era liniștită; acu dimineață nu'ș ce i-o venit; știu eu ce să aibă?

— Ce iarbă i-ai dat asară, măi Ștefane?

— Ce iarbă să-i dau, cucoane Ioniță?... coșitură din grădină, de care-i dau acu de-o buca'de vreme.

— Dumitre, strigă deodată cuconu Ioniță, măi Dumitre ia scoală-te, bre, și eși pân'afară.

Dragoș, care nu se sculase încă, își aruncă ceva pe el și eși afară.

— Ia vezi, măi Dumitre, ce naiba are pâr-dalnica as' de vită?

Dragoș, dădu să scoboare scara, dar iute o sui înapoi, căci Gioeana era cât pe ce să-l umfle în coarne.

Stătu un moment în capul scării și cercetă cu ochiul omului de știință toate mișcările și apucăturile vacii.

— Ce are, măi Dumitre?...

— Ce să aibă, moșule? hidrofobie...

— Ce are mă?... Ce spui tu că are vaca mea?

— Hidrofobie moșule.

— Ce mâncare nemțească-i asta, mă Dumitre? Nu poți tu să-mi spui pe moldovenește ce are vaca mea?

— Ii turbată moșule.

— Apoi spune așa, bre, nu-mi vorbi mie păsărește; apoi ia vezi și-i dă ceva să-i treacă.

Dragoș se scărpină în creștetul capului și nu zise nimic. Ei, ce stai?... Hai, scrie ceva pe rețetă s'o trimet pe Ștefan la spițerie.

— Apoi, moșule, orice i-oiu scri, îi degeaba, boala asta nu are leac...

— Ce spui tu, măi Dumitre?... Cum n'are leac? Adică vrei să zici că vaca mea are să moară?

— Apoi dă, moșule, ce-s eu de vină, dacă nici o doftorie nu-i vine de hac boalei aiștia?

— Bravo!.. Aferim!.. vra să zică eu să cheltuesc cu tine un amar de bani prin țara nemțească, ca să te fac doftor de dobitoace, și vaca mea să moară sub nasul tău?.. Bravo!.. Aferim!.. halal doftor!..

— Dă, moșule... dădu să întâmpine Dragoș.

— Ștefane!... răcni cuconu Ioniță furios și tăind lui Dragoș vorba din gură; Ștefane!.. Acu să-mi scoți pe Gârneață din pământ și să te înfățoșezi cu dânsul aici, hai, cât te văd... venit-ai?..

Și Ștefan scurt gros, gros și bătrân, cum era, începu să se dea dura spre poartă.

Cuconu Ioniță rămase primblându-se posomorît prin cerdac, iar bietul Dragoș nu se pricepea ce să facă cu întreaga lui persoană.

— Bravo!.. Aferim! halal!.. se auzea zicând cuconul Ioniță din când în când, cașicum și-ar fi vorbit lui însuși.

Și cu pași mari se plimba prin cerdac repede și mânios. Iar bietul Dragoș, deși era o matahală de om mare și lălâe, se făcuse, totuși, mic, numai cât un purece și stătea ghemuit pe scara de sus a cerdacului cu capul între mâni și cu nasul în pământ.

Și în mintea lui își făcea, poate, socoteală, bietul om, că tot viitorul îi atârna acum dela o pârdaľnică de vită, căreia-i venise gustul să turbeze, iar doftoriceștii științi a dobitoacelor

să nu fi descoperit până în ziua aceea vreun leac pentru pustia as' de boală nemțească, poreclită hidrofobie...

Dar, mai la urmă, era vina lui?

Așa-i; decăt, vezi d-ta, bătrânii sânt nă-tângi; ei știu una și bună: „am eu odată nepot trimes pe socoteala mea în țara Neamțului, ca să învețe leacuri pentru dobitoace?... Am... Ei, apoi atunci, vra să zică, să moară vaca mea sub nasul lui de fel de fel de boale nem-țești“ !...

— Bravo!.. Aferim!.. Halal de doftor!.. Și cu pași mari se primbla cuconu Ioniță prin cerdac repede și mânios...

Iar bietul Dragoș...

Și Ștefan intră pe poartă însoțit de un moș-neag lung și drept ca un brad. Opincele-i nouă din picioare, ițarii lui curați, cămeșa-i albă ce bătea la genunchi, barba lui sură și puternică, pletele lui stufoase, ce-i cădeau resfirându-se pe umeri și pe spete de sub pălăria-i largă de Brașov, chimiru-i lat de o palmă domnească, de care atârna tot felul de bri-cege, de stricnele, de suvace și de andrele, îi dădeau o înfățișare deosebită și, dela întâia ochire, pricepeai că e un om de o breaslă mai ceva decăt cea hotărâtă țăranului îndeobște.

Acesta e Gârneață, nălbar vestit pe vremea aceea până pe departe, în împrejurimi.

Când fu să străbată Gârneață ograda spre

cerdac, unde nu se repede odată gioeana și, cât pe ce să-l umfle în coarne...

— Ho! boală!.. strigă Gârneață cu glas de tunet.

Și se feri într'o parte.

— Sărut mâna, cucoane Ioniță, zise Gârneață, apropiindu-se de cerdac și luându-și pălăria din cap.

— Să trăești, Gârneață; ia vezi, bre, ce naiba are Gioeana iasta a mea.

Gârneață băgă de samă, cum se repede la gard, la fanar, la găini, cum răscolește pământul cu copitele de dinainte; cum mugește înădușit; cum cată încruntat...

— Băut-o apă azi, cucoane Ioniță? întrebă Gârneață.

— De unde, bre? Nici n'o atins-o măcar cu gura; ba, când vede teica, fuge de-și scoate ochii.

— Apoi îi turbată cucoane Ioniță.

— Ei, și are vr'un leac, măi Gârneață?

— Da cum să n'aibă, cucoane Ioniță? Ia să se răpadă iute Ștefan pân' la spițarie și să iee de zece parale putoarea dracului și o jumătate de ocă de vin alb; sare și un lighean mare cu jaratec s'a hi găsind la D-ta; și pân s'a întoarce Ștefan, să-mi dai o frânghie lungă, numai să fie tare.

Dragoș se desmeticise și se uită nedumerit la Gârneață, măsurându-l cu privirea de sus până jos.

I se dădu lui Gârneață o frânghie. O meșteșugi el, cum o meșteșugi; îi făcu un laț la capăt și se luă cât colea după Gioeana; iar când îi veni la îndemână, îi aruncă lațul în coarne, se dădu iute după fanar, trase la el, Gioeana se dădu după frânghie, că n'avea încotro și, când o apropie cu capul de stâlpul fanarului, înfășură stâlpul repede cu frânghia și țintui pe Gioeana cu capul lângă stâlp.

Mugea Gioeana înnădușit, scurma ea pământul cu copitele, dădea ea să se repeadă, dar toate opintelile ei erau zădarnice; Gârneață o cetluisse de nădejde...

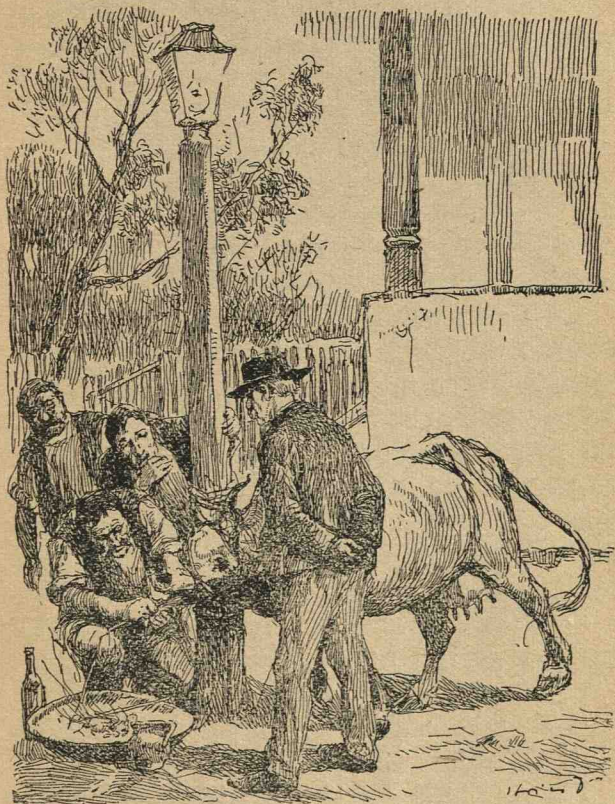
Sosi și Ștefan dela spițarie.

Se aduse sare, o oală nouă și un lighean mare cu jăratec. Iar când desfăcu Gârneață hârtia adusă de Ștefan dela spițarie, mahlaua întregă strănută și iute își astupă nasul.

Turnă praful în oala cu vin și, desfăcând dela chimir trei andrele lungi și ascuțite la vârf, le vârî în ligheanul cu jăratec. Iar până ce să se înroșească andrelele în foc, desprinse, tot dela chimir, un căluș, îl vârî Gioenii în gură, îi căscă gura, îi apucă puternic limba cu mâna stângă, i-o scoate afară până aproape de rădăcină și, luând pe rând andrelele înroșite în foc, îi fripse căței de turbă de pe dosul limbii; îi frecă limba cu sare, îi suci capul în sus și-i turnă pe gât vinul amestecat cu... praful adus de Ștefan dela spițarie.

După vr'o zece minute deslegă pe Gioeana

dela fanar și-i dete drumul. Gioeana scutură de câteva ori din cap, cașicum ar fi voit să alunge o ameteală și, după alte câteva minute,

începu a paște iarba verde de prin ogradă.

— Ei, Gârneață, întrebă cuconu Ioniță, ce zici? are să-i treacă?..

— Ce să-i treacă? cucoane Ioniță, că doar

i-o trecut. Dă pace vitei că nu mai are nimic.

Cuconu Ioniţă scoase două sferturi de ir-milic şi le dădu lui Gârneaţă.

— Şi cum ziseşi, Dumitre, că se chiamă pe nemţeşte pacostea as' de boală? întrebă cuconu Ioniţă pe Dragoş, după ce plecă Gârneaţă.

— Dă, moşule, noi îi zicem hidrofobie.

— Ei, şi, adică boala asta nu are leac pe acolo, pe la Nemţii tăi?

— Dă, moşule, în medicina veterinară nu se cunoaşte nici un mijloc de lecuit hidrofobia.

— Bine, Dumitre; iaca de-mi perea Gioeana, eram hotărât să-ţi taiu simbria şi să nu mai cheltuese degeaba cu tine; da, fiindc'o scăpat, apoi ai să te duci iar înapoi să-ţi mântui învăţătura, dar cu o tocmeală: să stărui tu pe-acolo pe la Nemţii tăi cei învăţaţi, să-l tocmească pe Gârneaţă dascăl mai mare pentru lecuirea dobitoacelor, acolo la şcoală, unde te procopseşti tu...

— Mariţă, strigă cuconu Ioniţă, iar vesel ca totdeauna; Mariţă!.. două cafele!..

Şi peste câteva minute, moşul şi nepotul împăcaţi, jucau concina sorbind din cafelele ferbinţi cu căimac turcesc...

Iar sara la „butuc“ Tudorică Maslină, mititel, spân, sbârcit, cu glas subţire şi mucalit cum era, făcea pe toată boerimea strânsă împrejurul lui, să se tăvălească de răs pe socoteala Gioenei şi a leacurilor de turbă, pe care

le împărțea gratis la toată boerimea din jurul său...

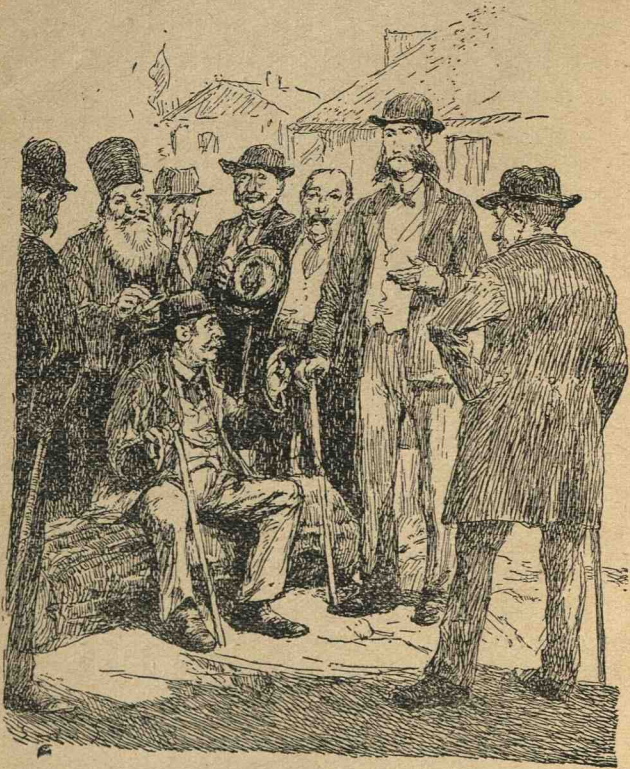
„Butucul“ era un butuc de stejar ca toți butucii, rătezat la înălțimea unui scaun; atâta numai, că nu se știa nici când, nici de cine, nici pentru ce trebuință fusese el înfipt pe marginea de pe dreapta a șoselei, cum mergeai la deal, dincolo de școala de fete a Cernătoaei și cam în fața caselor lui Gheorghe Bora, cel cu albeață pe un ochiu și fratele vestitei Marița Borocea, care, în fie ce Duminică, se înființa spre închinare în fruntea lumii adunate la biserica Sf. Gheorghe, cu fustă verde, cu polcă roșie, cu pălărie albastră, cu cortel galbăn și cu zulufi lungi de jur împrejurul capului.

Acolo, la „Butuc“ se strângea dimineața și peste zi toată boerimea târgului și numai Todirică Maslină avea dreptul să stea jos pe „butuc“ și să spună ghidușii; acolo la „butuc“ s'a închegat la 1857 sâmburele Unirii, al căruia suflet a fost Protopopul Gheorghe, bătrânul, cu toate amenințările lui Nectarie Hermeziul, Episcopul de Roman, că-l dă afară din slujbă, precum l'a și dat.

— Iaca, mă Braune, zicea Todirică Maslină, adresându-se către o tânjală de om lungă, slabă și cu niște favoriți roșii și mari; iacă, tu de ce nu chemi pe Gârneață să-ți frigă și ție căței de sub limbă? Ori du-te la Racovița, la spițărie și mănâncă și tu, măcar de

zece parale, ce-o mâncat Gioeana lui cuconu Ioniță, că doar tu ești turbat măi Braune.

— Măi Toderică!..

— Ce, măi Toderică?!.. Da alaltăeri, când alergai ca un paraleu în butca ta lustruită și cu harmasarii tăi cu hățuri de mătăsă roșie, nu m'ai stropit de glod de sus până jos, de-o

trebuie să dau lui Nuhăm doi fifirigi ca să-mi curățe straele? Ce? măi Toderică. Fă mai bine cum te învăț eu și nu tot lua lumea în coarne ca Gioeana lui Hrisanti.

— Mă Toderică!..

— Da, da, cucoane Lascare, glăsuia deodată toată boerimea, cu Protopopul Gheorghe, bătrânul, în frunte; da, Toderică are dreptate, de ce l-ai făcut să cheltuiască doi fifirigi, că doar bietul Toderică-i om sărac.

Toderică Săndulescu, poreclit „maslină“ după înfățișarea lui, era unul din bogătașii sgârșiți ai târgului.

— Da... da... să știți că-s om sărac; da ce? mă vedeți voi pe mine cu butcă lustruită și cu harmasari de Misir, ca pe Lascar Braun? Am eu palate roșii și mari, cât un rateș, ca Petrea Anastasiu? Înșal eu lumea cu burueni și cu leacuri băbești, cum o înșală Racoviță? Ce? sânt eu măcar Potropop, ca să mă innădușe găștile, curcanii și fel de fel de peșcheșuri?... Se înțelege că-s om sărac; iaca, un rând de strae am și eu mai curățel, și tânjala as' de Lascar Braun și pe-acelea și-o pus ochiu...

— Da... da... încuviință toată boerimea într'un glas; Toderică are dreptate, el îi om sărac...

— Să 'nțelege că am dreptate; da acu nu-i vorba de asta; vorba-i de cine dă adălmașul; că, uite, cu doi fifirigi le-am făcut chiar nouă, și trebuesc udate numaidecât.

— Popa dă adălmașul, popa plătește gloaba, strigau toți, care din cotro.

Tudorică Maslină sărea ca o țarcă de pe „butuc“ și, în frunte, cu toată boerimea după el, o pleca pe șosea la vale, spre Protopopul Gheorghe, bătrânul.

— Sai, cucoană Mărioară, că-ți vin musafiri, striga cuconu Ioniță dela poartă de s'auzea la stânga până'n fundul ogrăzii la Vucitici și la dreapta până la Eni Șarban de-alăturea; sai de bate'n sită și 'n covată, că-ți sosesc musafiri.

Și cucoana Mărioara se ivea de după colțul casei cu mânicile răsfrânte și cu pestelcă curată pe dinnainte.

— Brava! Mărioară, strigă vesel Protopopul Gheorghe, bătrânul, cum o zărea; și, scoțându-și potcapiul, își ștergea fruntea de sudoare cu basmaua-i de matasă înflorită și mare... Brava! Mărioară, tu ești cea mai harnică și mai frumoasă... Ia să ne dai ceva să mâncăm.

— Doamne, frate, numai de năzbâtii te apuci, de, bine, ce de mâncare să vă dau eu la un sat de oameni?

— Dă, dă, nu te mai face și D-ta atâta, cucoană Măriorică, că doar te cunoaștem noi; da' cozonaci lui Vodă cine i-o făcut? și nouă n'ai ce să ne dai demâncare?...

Cozonacii lui Vodă erau mândria cucoanei Mărioarei și una din rarele glorii istorice ale

târgului, care număra pe cucoana Mărioara între gospodinele sale.

Oricum, dar cucoana Mărioara, protopopoea, trecea cu drept cuvânt, de cea mai gospodină și mai harnică femeie de pe meleagurile acelea, până'n depărtare; și când noul Domn, în trecerea lui spre Iași, poposi, odată și stătu la masă la Isprăvnicul Alexandrescu, cucoana Mărioara, mai dinnainte vestită, trimise câțiva cozonaci pentru masa domnească.

— Ma roc, ce asta? întrebă Vodă, când văzu înaintea tacâmului său un cozonac rumân-auriu și înalt de trei palme domnești.

— Cozonac, Măria Ta, pâne... zise ispravnicul Alexandrescu.

— Cossonac... pâne?...

Și gustă din cozonac.

— A!... pun pâne la Turnefostră... tare pun!.. Asta una trimete la Pucurești... tare pun!..

Și cozonacii cucoanei Mărioarei ajunseră la București, pe masa domnească...

Și când cuconu Ioniță atinse pe cucoana Mărioara la cozonaci, asta însemna e'o atinse la slăbiciune.

Atâta-i trebuia cucoanei Mărioarei!!...

Atunci s'o fi văzut pe baba Maria, mărunță, cu picioarele goale, cu fusta scurtă pân' la glezne și sprintenă cum era!...

Umfla o mână de grăunțe și eșia afară...

— Pui... pui... pui... pui... puiiiiii! Tiiiiiică, tică, tică.

Și puii veneau să ciupească grăunțe din mâna ei...

Haț... și prindea puiul.

— Pui, pui, pui, pui puuuuu! Tiiiiiică, tică, tică și haț... Și haț și haț și haț...

Așa că, după un sfert de ceas, o frigare lungă și plină de pui cu mânilor în șolduri și cu măruntaele la subțiori se rumenea sfârâind, în preajma unei stamboale de jaratec, pe vatra cea mare din bucătărie.

Brânză, smântână și ouă proaspete, câte o învărtită de mere ori de nuci, avea mai totdeauna cucoana Mărioara la cămară; sardele, masline, păstrămuri, icre negre se găseau ele destule și oricând fie la Bârlădeanu în capătul din jos al uliții spre Precista, fie la Ghiță Țigănescu, zis mai pe urmă Radovici, în capătul din sus spre Sf. Neculai.

Masa se și punea în grădină sub o alee lungă de aluni despărțită în față, prin o cărare, de altă alee întunecoasă, dar de dracilă... Și fiindcă era spre sară, cucoana Mărioara, spre mai multă lumină, lipea prin crăngile alunilor o mulțime de lumânărele de ceară albă, afară de cele două lămpi mari, ce ardeau pe masă.

Dar lipsea cuconu Ioniță...

— Da ce s'a făcut cu Hrisanti? întreba Protopopul Gheorghe, bătrânul.

Nu știa nimeni ce se făcuse.

Trimetea să-l caute acasă; cuconu Ioniță, paci!...

Se repezea Ion, argatul, păn' la cafeneaua din ulița mare... ia-l pe cuconu Ioniță, dacă ai de unde...

— Măăăă!... da știi că nu-i șede frumos lui Hrisanti, bagă de samă Protopopol Gheorghe, bătrânul, cam supărat.

— Dac'oiu face și eu, unde, dracu, să fie cuconu Ioniță, adăoga, mirat, Costache Racoviță, spițerul.

— Ei, dați-i pace lui Hrisanti, zicea Neculai Vucitici; se vede că nu vra să bee din adămașul straelor lui Toderică, și pace bună!

— Nu te teme, Neculai, striga cu glas ascuțit Toderică Maslină din fundul divanului, unde stătea răsturnat; nu te teme, cuconu Ioniță are să vie tocmai la pont; voi nu cunoașteți pe Hrisanti.

— Măi Toderică, tu știi ceva; ai pus, se vede, vr'o drăcie la cale cu Hrisanti și taci chitic, blăstămatule, strigau toți, care din cotro.

— Ba eu nu știu nimic; știu atâta că Hrisanti are să vie tocmai la pont, că, doar cu-nose eu ce madea-i Hrisanti; vorba D-voastră, trebuie să plănuiască el vr-o drăcie.

In adevăr, când venea baba Maria să poftească la masă, numai iaca și cuconu Ioniță că intra pe ușă.

— Da unde fuseși, cucoane Ioniță? — întrebau toți din toate părțile.

— Da fusei până colea la hică-mea Sevaștița, că uitasem să-i spun ceva.

Și se așezau toți la masă: Protopopul Gheorghe, bătrânul, în capătul dela deal, cuconu Ioniță în cel dela vale... Racoviță, Leonida, Petrea, Anastasiu, Șendrea, Eni Șarban, Iosofescu, Vucitici, Lascar Braun, Toderică Maslină, Juvara, Vasile Motăș, Petrache Ciucă...

Iar cucoana Mărioara cu pestelcă curată pe dinainte și cu părul în conciu, umbla împrejur și priveghea să nu lipsească nimănui nimic...

— Brava!.. Mărioară, tot tu ești mai harnică și mai frumoasă, striga Protopopul Gheorghe, bătrânul, tocmai din fundul alunilor, scoțându-și pe farfurie ochiuri cu mămliguță caldă; brava!... da tu nu mai mânca, că ție nu ți-i foame; ia, vedeți boeri D-voastră, pe Mărioara asta a mea? ea nu mănâncă niciodată, deaceea-i așa de harnică și de frumoasă.

— Doamne, frate, da tacă-ți odată gura și caută-ți de mâncare, zicea cucoana Mărioara, căutând să arunce un vâl de supărare peste un zâmbet de mulțămire.

— Brava!... Mărioară...

Și sub „brava“ Protopopului Gheorghe, bătrânul, se ascundea toată firea lui veselă și bună și toată nevinovata lui violenție.

Cuconu Ioniță care gustase câteva masline, își turna un pahar de vin, îl ridica în dreptul luminii, îl cercetă în zare, gusta din el și aștepta o clipă ca să-i simtă aroma...

— Da mare hatâr ai tu, mă Toderică, la Protopopu; uite, el știe că tu ești om sărac și, ca să nu-ți păteze straele, ți le udă cu vin negru de Coasta-Lupii, din viile lui Meran, vechiu de cinci ani, să trăești, măi Toderică, și să porți straele sănătos, zicea cuconul Ioniță ridicând paharul.

Toți își turnau vin și ridicau paharele.

— Să trăești, Toderică!...

Ca dela întâmplare, cuconu Ioniță tușea puternic...

În aceeași clipă, ca de sub apăsarea unui resort, isbucnea din fundul întunecos al aleei de dracilă „Marșul lui Iancu“ cântat de un taraf întreg de lăutari...

— Brava!... Hrisanti, striga vesel Protopopul Gheorghe, bătrânul; tot tu ești mai șmecher; bine-ai făcut de n'ai uitat să spui Sevastiții, ce'aveai de spus. Brava! Hrisanti; ia dă-te la față, Burueană!...

Și taraful de lăutari, în frunte cu Buruiană, căpetenia lor, un țișan mărunț, îmbrăcat bine și curat, ciupit puțin de vărsat, dar frumos, se ivea de sub aleea de dracilă și intra sub aluni.

— Sarutam mâna, parinte, și la D-voastră cinstiți hoiari, zicea Buruiană, luându-și căciula și ploconindu-se pân' la pământ.

— Da, bine, mă baragladină, de unde răsăriși și ce cauți tu aici? întreba Costache Racoviță, spițerul.

— Apoi să trăiți, cucoane spițarule, și sa-

rutăm tâlpile la Maria Voastră, ia umblam și noi după leac de saracia și dacă nu-l găsim la spițaria, mai dam și noi pela potropopia...

— Brava Racoviță; ia trage-i spițariului un cântec, mă Buruiană; da așa, mai pe nemțește, știi, tu... poruncia protopopul Gheorghe, bătrânul, din capul mesei.

Burueană dădea din scripcă câteva acor-duri ușoare tarafului, făcea în aer la dreapta și la stânga semne cu arcușul, iar când îl scobora în jos, cădea drept pe struna trebuitoare a scripcii și tot taraful, ca un singur instrument, începea cunoscuta arie a valsului nemțesc în trei pași:

„O du liber Augustin...“

Se stârnea un hohot de râs colosal.

Toemai atunci aducea baba Maria și punea pe masă două farfurii rotunde și mari pline cu „minciuni“...

— Ia gioacă, babă, striga din capul mesei Protopopul Gheorghe, bătrânul...

— Aăăăăăraa, părinte!...

* — Gioacă, babă, pe nemțește!...

— Ia lasă, frate, femeia 'n pace să-și caute de treabă, zicea cucoana Mărioara cu veșnicu-i zimbet de supărare mulțumită...

— Gioacă, babă...

Baba Maria n'avea încotro, și mărunță, cu picioarele goale, cu fustă scurtă păn' la glezne și sprintenă cum era, punea mâinile 'n

șolduri și începea să se învârtască în legea ei, după tactul muzicei... juca, chipurile, pe nemțește.

— Brava, babă!...

Paharele se umpleau și se deșărtau, vântul bătea peste farfuriile pline, Burueană trăgea de prăpădea pământul, clocotea grădina în-

treagă și mahalaua până'n depărtare de râs și de veselie...

— Cucoană Mărioară, da nu ți-i somn, c'o bătut douăsprezece la foișor, întreba cuconu Ioniță pe cucoana Mărioara.

Cucoana Mărioara pricepea cum stă lucrul, se scula frumușel dela masă, îngrijea să se scoată din pivniță vin de-ajuns, aducea pe masă ce mai era de adus și pleca să se culce...

Cheful, cu toate dichisurile, ce i le dădea vinul vechiu și negru de Coasta-Lupii și de Chiscu-Corbului, începea din minutul acela.

— Ține șleahu, măi țigane, și mai lasă cea cărare, că cele sfinte nu se spurcă, striga, aproape de sub masă, Toderică Maslină...

Era așa de mititel, că numai capu îi răsărea pe deasupra... Și trăgea Buruiană de prăpădia pământul... Cânta lui Racoviță nemțește, lui Petrea Anastasiu grecește, lui Vucitici bulgărește, iar Protopopului și lui cuconu Ioniță, care fusese în zilele lui pisalt de strana mare la biserica din Condrea, le trăgea câte un aghios, de-ai fi crezut că pusese țiganul pe scripcă toată slujba bisericască.

— Pe șleah, măi țigane, striga din nou Toderică Maslină, nemulțămît...

Și numai unde n'o întorcea Burueană pe un curat țigănească!!...

Iar Protopopul Gheorghe bătrânul, care era de o castitate proverbială, tăcea și lăsa să-și meargă lucrurile cursul lor...

Numai câte un „hm“ scotea din când în când și, bătând la spete tabacherea, cu palma întreagă o deschidea, înfigea două degete în ea și trăgea tabac pe nas, ridicând sprincele-i în colțuri deasupra ochilor săi mici, albaștri, buni și plini de o nevinovată viclenie...

Iar dacă i-ar fi venit cuiva în minte să facă o revizie pe la gardul dela vale, ce despărțea grădina Protopopului Gheorghe, bătrânul, de a lui cuconu Ioniță, ar fi zărit printre nuele o momâe scurtă, grosă, cu nasul lung și cu tulpanul tras peste gură, stând tupilată și iscodind, cu ochi aprinși ce se petrecea de iastalaltă parte, sub aleea de aluni... Era cucoana Catinca, legiuita din bordeiu, a lui cuconu Ioniță...

Iar când începea să se crape de ziuă, numai ce se înfătoșa ori Ileana dela Barcea, ori baba Maria cu un teanc de farfurii adânci și cu linguri de bacfong frecate curat, iar, în urmă, Ion, cu un castron mare plin cu borș de curean...

Un ura îngrozitor zguduia din temelii mahalaua întreagă, scripcele somnoroase se deșteptau, naiul ciripea ca o mie de privighetori, cele trei strune ale cobzelor pânticoase scânteiau sub pana de găscă a unor țigani cu degete osoase și lungi, iar trâmbițoiul cel mare rupea zgomotos aerul în răstimpuri scurte, dese și răgușite...

— Ciocârlia, Buruiană, se auzea strigând unul dintre meseni.

Tot taraful amuțea.

Buruiană pleca urechea pe gâtul scripcei, ciupea cu unghiea strunele pe rând, le urca glasul ori li-l cobora, slăbind ori întărind cuele, după cum îl povățuia meșteșugul, făcea în aer cu arcușul semnele reglementare cătră taraf...

Burueană era vestit pentru cântecul ciocârliei.

Și arcușul îi cădea spre gâtul scripcei, pe struna cea subțire, drept la locul trebuitor...

De unde n'ai fi putut spune, dar din aer, din depărtare, de undeva, se ridica, domol, deocamdată, simfonia de pretutindeni a revărsatului zilei... Pe o cobză suna un clopot de biserică, pe alta talanga unei turme ce pășea greoaie la păscut, de pe gâtul celorlalte scripce sufla în surdină, cu freamăt de frunze vântul ușor al dimineții, iar undele fugătoare ale pâraelor se îngâneau în murmur depărtat cu pietrele, peste care călcau; nici greerul cu șuer tremurător și ascuțit, nici cosașul răgușit nu lipsea din această simfonie colosală a dimineții... din trâmbițoiul cel mare ai fi zis că isvorăște mugetul unui taur sglobiu, clarinetul se schimba în trișcă de cimpoi, flautul în buciium de munte; iar de pe scripca lui Burueană și de pe naiul lui Mâță, care împrumutau suflet din sufletul sfânt al cântătoarei zo-

rilor, se desprindea, peste tot și peste toate, ciripitul ciocârliei pe mii de glasuri discordante și fantastice, dar totuși duioase și armonice... Apoi treptat simfonia se stângea și glasul ciocârliei murea într'o singură notă gingașă și nesfârșit de dulce în înnaltul tărilor, în însuși sânul lui Dumnezeu.

Cântarea se sfârșia.

Taraful amuția.

Burueană era transfigurat...

Insuși Tudorică Maslină scotea din tainele adânci ale buzunarelor sale o jumătate de sorcovăț și îi dădea drumul în scripea lui Burueană... carboavele, irmilicii și galbenii celorlalți curgeau gârlă pe același drum...

— Na, măi baragladină, zicea Costache Racoviță, dând drumul câtorva galbeni în scripea lui Buruiană, na și nu mai umbla pe la spițaria după leac de saracia!

— Sî traești, sî traești, cucoane spițarule, și de unde dai înapoi sî nu mai iai; sarutam tălpile la Maria Voastră și să ne dea Dumnezeu sanatate și nouă și Mariei Dumitale...

Se sculau toți dela masă și eșeau din grădină cu lăutarii după dânșii, iar când treceau pela fereastra cucoanei Mărioarei, Burueană se oprea și, după porunca tuturor, îi mai trăgea un taxîm, în închinarea haharelor și într'un năprasnic „ura“ al tuturor.

*Bate vântul vâlurele
Pe de-asupra casei mele...*

.....
.....
Și toți se împrăștiau...

.....
.....
Și vântul a bătut peste tot și peste toate...
și sub valurile vremii toate s'au înmormântat...

Și sub țerna rece a pământului zace, pentru veșnicie o lume care a fost și care nu va fi!...

Și în locul unor oameni turnați dintr'o bucată pe calupuri gigantice, a răsărit o lume sfrijită de oameni mărunți cu suflete de mozaic și prin a căror alcătuire trupească te prevezi ca prin sticlă!...

Unde mai e Protopopul Gheorghe, bătrânul, cel cumpătat la fire și cântărit la minte, a cărui bunătate fără de margini și cinste fără prihană în zădar căuta să se ascundă sub privirea-i plină de o nevinovată viclenie?

Unde e cucoana Mărioara, protopopoaia, cea înțeleaptă „ca un proverb“ și harnică ca o albină, cu mânecele veșnic răsfrânte, cu pestelca-i curată pe dinainte și cu părul în conciu?...

Unde e cuconu Ioniță, cel care așeza vorba în sfat, cum așezi piatra în temelie și care, cu seninul veșnic pe față. și cu tăria de mucenic

în suflet știa să înfrunte cu piept biruitor amarurile vieții?...

Unde e Burueană, țiganul cel mititel, cu două suflete: unul în trup și altul în scripcă?..

Baba Maria, mărunță, cu picioarele goale, cu fusta scurtă până la glezne și sprintenă cum era, a plecat, și ea pe lumea cealaltă...

Unde sânt toți și unde sânt toate?

Prin aleea de aluni, acum trece drumul mare...

„Butucul“ a căzut jertfă dreptarului drumurilor.

Vânturi străine și de pretutindeni au suflet și pulberea uitării s'a așternut groasă peste icoanele trecutului...

Și, totuși, multă vreme încă, trecătorul ce s'ar fi mânecat pe drumul larg și drept, ce pleacă dela foișorul înfipt în inima târgului și tae de-acurmezișul spre gară, ar fi văzut, de cum se crapă de ziuă și la ceas hotărît, pe un bătrân, ce stătea gârbov și neclintit pe o bancă așezată de întâmplare tocmai pe locul, unde altă dată fusese aleea de aluni, privind, parcă mirat și străin, la lumea ce i se strecura grăbită pe dinnainte în sus și în jos...

Toți i se închinau, descoperindu-și capul, căci toți îl cunoșteau.

Răspundea și el tuturor cu o înclinare ușoară a trupului, întreg răzănat, cu ajutorul amândurora mânilor, pe capătul încovăet al unui baston roșietic de trestie de mare.

Și pe toți îi petrecu mirat cu privirea până departe, căci nu mai cunoștea pe nime.

Intr'o zi clopotele dela Precista, dela Sf. Gheorghe, dela Sf. Neculai și dela biserica lui Tudoran, din Bulgari, umpleau aerul cu glasul lor jalnic și tânguios...

Murise cineva...

Iar în dimineața următoare, pe banca, unde altădată, fusese aleia de aluni, bătrânul gârbov și neclintit nu se mai văzu...

Cuconul Ioniță Hrisanti pășise cătră Domnul...

PĂRINTELE IOVINADIE

Dacă din zaplazul împrejmuitor numeri spre dreapta paisprezece scânduri, începând dela porțița cu streșină a părintelui Savastian, apoi dai de o șfoară cu nod la capăt, ce esă din lăuntru spre afară, prin o bortică dată cu pretcarul, după grosimea șforii, drept în mijlocul scândurii a cincisprezecea...

Tragi de șfoară, și, după ce pleci capul ca să nu te lovești de sus, și, după ce ridici piciorul, ca să nu te împiedici de jos, apoi, din câmpul neted și gol, intri de-adreptul și cam lăturiș, prin o porțiță îngustă, numai de lățimea a trei scânduri, în schivnicia părintelui Iovinadie. O punte de scânduri vechi, așezate pe pământ, șerpuiește fără sfârșit prin o mare de verdeață și-ți arată, dela capul locului, drumul tănuit spre o așezare omenească. In adevăr, după ce te streкори printre două ziduri de haragi țapeni, ce se încovoae, totuși, sub greutatea stufoasă a curpenilor puternici, fie de fasole urieșe cu frunza lată și verde, fie de mazăre încâlcită, cu foile mărunte și broticii, după ce lași în urmă și pe dreapta un

codru întunecos de cartofe gigantice, iar pe stânga o pădure înaltă, străvezie şi mirositoare de cimbru, mărar şi petrenjel înflorit, trebuie, din nou să-şi pleci capul, spre a te furişa pe sub bolta de crăngi pân' la pământ a unui nuc centenar, ce geme sub greutatea roadelor sale, şi, numai după ce ai scăpătat la lumină, de ceia parte, răsare tupilată şi sfi-oasă, din privazu-i de verdeaţă, chilia albă şi curat văruiată a părintelui Iovinadie; iar nukul ce străjueşte în preajma ei, privighează asupra-i cu puternica ocrotire a ramurilor sale urieşe răsfirate în toate părţile...

Puterile vântului înalt se cern prin frunzişul lui mirositor şi ajung jos îmblânzite, domoale şi numai potrivite, spre a clătina molatec şi a lene, oarecum, creştetele albe ale romaniştelor sau spicele mlădioase ale sulcinelor aurii, ce alcătuesc pajiştea îngustă din faţa chiliei... Arşiţa zilelor de vară nu străbate până la răcoarea vie a umbrelor lui şi, prin negura frunzişului său posomorît, numai luna nopţilor fără de nouri dacă'şi mai trimite câteva din razele sale piezişe, nestatornice şi argintii până pe pereţii albi şi ticniţi ai locuinţii de schivnic a părintelui Iovinadie. În cerdacul strimt de sub streşina tupilată, pe o măsuţă veche de brad, stă veşnic deschis ceaslovul şi mai vechi încă, temeinic legat în piele groasă şi cafenie şi cu sfinţenie păstrat în curăţenie de octogenarul călugăr; în el părin-

tele Iovinadie își găsește zilnic și la oricare ceas liniștea și mângâierea sufletului său fără de pată, de multă vreme acum și pentru totdeauna despărțit de cele lumești. Înalt odată, greutatea anilor l-a îndoit sub povara lor și cu greu își mai poate urni părintele Iovinadie, de ici până colea, pe picioare făr' de putere, trupul său slăbănogit; barba-i albă și curată îi umple peptul, iar privirea lui istovită și străină parcă de cele pământești, se pare veșnic ațintită spre zarea îndepărtată a unor alte lumi. Dimineața, când își spală, cu mâni tremurătoare, fața-i albă de sfânt, în lumina curată a răsăritului, înseși picăturile de apă străbătute de soare, ce cad mărunte pe pământ, au în ele ceva din nevinovăția picăturilor de rouă... Cu un peptene străvechiu, din care numai câțiva dinți rari au mai rămas, își dă frumos și neted peste cap cele câteva șuvițe de păr albe cruțate pe vremuri, îmbracă rasa-i sărăcăcioasă dar curată, își pune comanacul și intră în chilie, pentru a-și face rugăciunea de dimineață... Drept pe picioarele lui slabe, cu capul descoperit, cu cruci smerite și largi își șoptește, în cuvinte numai de Cel a tot puternic auzite, rugăciunea sa ferbinte în fața icoanelor Prea-curatei cu pruncul în brațe și a coborîrei Duhului sfânt, în care se vdeee străjuind de sus și peste toate ochiul mistic în trei colțuri al lui Dumnezeu... Apoi esă afară și, transfigurat oarecum, calcă mai

cu temeiu pe picioarele sale slabe, se așează înaintea mesei cu ciaslovul, pe un scaun vechiu, cu speteaza rotundă de lemn și, cu o mână mai puțin tremurătoare, deschide cu mare evlavie sfânta carte la zăloaga a treia, alcătuită, ca și celelalte, din o tasma îngustă de lână neagră. Vârsta i-a slăbit auzul și de aceia cetește tare, pentruca, înseși cu urechiile sale, să audă dumnezeieștile cuvinte ale prea măritorilor și de D-zeu iubitorilor prooroci și mucenici... Și cine ar putea cu atâta râvnă și osârdie ca părintele Iovinadie, să în-suflețească cuvintele sfinte ale vechii cărți!!...

Și cu glas tare cetește la zăloaga a treia :

„Domnul au împărțit și întru podoabă s'au
 „îmbrăcat; îmbrăcatu-s'au Domnul întru pu-
 „tere și s'au încins, pentru că au întărit lu-
 „mea, care nu se va clinti; gata este scaunul
 „său, Doamne, de atuncea și tu din veac ești;
 „ridicatu-s'au râurile, Doamne, ridicat-au
 „râurile glasurile sale; ridicat-au râurile va-
 „lurile sale cu glasuri de ape multe; minu-
 „nate-s împărățiile mării, minunat este întru
 „cele înalte Domnul; mărturiile sale s'au în-
 „credințat foarte; casei tale, Doamne, se cu-
 „vine sfințenie întru lungime de zile....“ Și
 lumini tainice, lumini din ceruri se pare că
 încing fața și capul întreg al părintelui Iovi-
 nadie.... și, pentru o clipă, iluzia unei au-
 reole.... Și când toaca, cu glasul ei de oțel
 ascuțit, sau clopotele cu glasul lor de tuciu

răsunător și greu, vestește pretutindeni credincioșilor ceasul de închinare, părintele Iovinadie, care, fiind prea bătrân, nu se poate duce la biserică, se adună, ori de unde ar fi, în sfânta sfintelor chiliei sale și, înaintea icoanelor și înaintea lui Dumnezeu unuia, fără mărturie străină, își face singuraticile sale rugăciuni de cuviință. Un lucru, totuși, te lasă nedumerit, când, anume, și ce mănâncă părintele Iovinadie?.....

Ai putea să-l pândești de dimineață pân' în seară și nici o îndeletnicire omenească n'ai fi în stare să prinzi la el..... S'ar părea că are pudoarea lucrurilor pământești. Sânt zile, însă, când chiar părintele Iovinadie își aduce aminte, că trebuie, câte odată, să dea și el Chesarului ce este a Chesarului..... E sfânta zi de Probajini, care dă deslegare de pește întregii suflări omenești, și părintele Iovinadie își aduce, de asemenea, aminte, cu prilejul acesta, că este om și el; numai cât la dânsul lucrurile se petrec cu totul altmintrelea..... Cu ceva înainte de ceasul prânzului, părintele Iovinadie așază cu chibzuială între filele cuminți ale ceaslovului zăloaga de tasma neagră, închide ciaslovul cu îngrijire, îl ia cu evlavie și îl duce pe măsuta din chilie; iar în loc, pe măsuta din ceardac, așterne o fețișoară de masă curată și groasă de cânepă în patru ițe, pune deasupra și unul peste altul două talgere de lut roș cu flori albastre de zmalț pe margini,

scoate de undeva o furculiță cu trei dinți, un cuțit pătat de rugină și o lingură veche de tisă roșie cu coada săpată în formă de șopârlă, le așază pe toate cam în cruce la dreapta talgerelor și masa e gata. Sună clopotul de trapeză... Peste puțin, însă, pe puntea de scânduri, de printre zidurile de verdeață se aud apropiindu-se pași grăbiți de ciobote greoaie cu potcoave de fer la călcăe și, de sub bolta stufoasă a nukului se ivește, plecat înainte și cu câte o strachină în fiecare mână, Fratele Vavila, însărcinat la zile mari să aducă părintelui Iovinadie mâncare dela Arhondarie.

— Blagoslovește, părinte.....

— Domnul!..... răspunde grav părintele Iovinadie. Și Fratele Vavila, punând pe masă cele două străchini și a patra parte dintr'o pâne neagră, cu aceiași grabă dispăre sub bolta nukului și aceiași pași se aud depărtându-se grăbiți pe puntea de scânduri vechi dintre zidurile de verdeață. În o strachină e borș de pește proaspăt, în alta ihnea de pește sărat, amăgită cu câteva măslina... E sfânta zi de Probajini..... Ca și cum s'ar pregăti pentru o faptă de mare însemnătate, cu cinste și cu bună cuviință se așază părintele Iovinadie la masă pe scaunul său vechi cu speteaza rotundă de lemn; își face cruce, își netezește mai frumos cu mâna părul peste cap, instinctiv, ba cu un fel chiar de sfințenie începe a lua din mâncările îngăduite de binecuvântata

și sfânta zi a Probajinilor..! Nu prea tae cuțitul, căci rugina și vechimea i-au ros ascuțișul; cu toate acestea părintele Iovinadie, ca și cum s'ar afla în fața unui act religios îngădit de anumite regule, nu-și îngăduie de a rupe cu mâna din patrarul de pâne neagră; și cu aceiași băgare de samă soarbe, cu mâna tremurătoare, borșul din lingura veche de tisă roșie, cu care ar sorbi din lingurița de argint sfânta împărțășanie; furculița nu poate prinde din pește mare lucru în vârful celor trei coarne ale sale, cu toate acestea părintele Iovinadie nu împunge de două ori pentru o dată..... Privindu-l cum mânâncă, ai zice că-și face mai mult o datorie, decât că-și astâmpără foamea, care pentru dânsul se pare a fi un lucru necunoscut; iar după ce a gătit gustarea, ridică de pe masă, strânge pentru sară ce a mai rămas, își face către răsărit închinăciunea de mulțămire către Dumnezeu și, fiindcă masa a fost prea îmbelșugată, apoi părintele Iovinadie își îngăduie luxul nevinovat al unui scurt repaos..... răzâmat cu cotul pe masă și cu capul pe mână, rămâne câteva minute nemișcat și ochii lui, care de obicei se par a privi spre zări necunoscute, se pironesc de astă dată asupra nukului străvechiu, ce străjuește peste cuprinsul său întreg de la cer pân' la pământ.....

— Trebuie să ții mult la nukul Sf.-tale, părinte Iovinadie? l-am întrebat într'o zi. Se uită la mine ca trezit dintr'un vis.....

— Mi-i drag, fiule, mi-i drag..... sub dânsul
m'am trezit și sub dânsul am de gând să în-
chid ochii, dac' a vrea D-zeu..... Când bate

vântul în frunzele lui mi se pare că aud gla-
suri din ceriu. După ce voiu închide eu ochii,
dea D-zeu să mângâe și pe alții cum m'a mân-
gâiat pe mine în calea grea a singurătății...

Se sculă, se duse în chilie, își aduse ciaslovul și punându-l pe măsuță, îl deschise la zăloaga a.....

Iar în miez de noapte, când părintele Iovnadie, din sfânta sfintelor chiliei sale, răspunde cu rugăciuni singuratice ceasului târziu de utrenie, chipul său se ridică deasupra

înfățișării omenești; privindu-l prin geamul strîmt și însuflețit numai de lumina slabă a unei candelă, cât de drept și de nemișcat stă cu mâinile împreunate spre răsărit și cu ochii pironiți în sânul adânc al lui Dumnezeu, o taină neînțăleasă ți se pare că aruncă peste întreaga lui ființă licăririle candelăi mute și o putere peste fire ai zice că se desprinde din încremenirea estatică a trupului său... Cel ce n'a călcat în calea păcătoșilor îndreaptă cătră a tot puternicul, din inimă curată și suflet zdrobit, rugăciunea sa ferbinte pentru cei ce nu mai sânt, pentru cei de veacuri adormiți întru Domnul, pentru el și pentru toți cei ce ea și dânsul, în curând vor păși pe calea celor drepti.....

Și rugăciunii sale, clopotul cel mare al mănăstirii îi răspunde din întunec cu glas puternic și rar și se cutremură liniștea adâncă a văzduhului de noapte.

GHEORGHE PANU

AMINTIRI RĂZLEŢE

— Bine, măi Guță, îi ziceam eu, pe când barbele noastre erau aproape cărunte, bine, măi Guță, cum se face că noi toți, care mai

trăim, am păstrat fiecare câte ceva din pecetea, pe care copilăria o pusese pe chipurile noastre, și numai tu singur, ca și cum ai lepada o haină, te-ai desbrăcat de înfățișarea, pe care o aveai în Academie?

Mă uit la tine și nu te mai cunosc; uite, eu te țin minte cu picioarele drepte, țapene și cu mult mai lungi decât bustul; și așa de otova erai tu pe la spete, încât ar fi zis cineva că ești bătut cu lopata. Cam ghebos, nu-i vorbă ești și astăzi, dar, în școală, așa țineai tu capul îndesat între umere, așa de plecat mergeai înainte, încât aveai aerul că vrei să dai novolă în fiecare moment; și, dacă mai pui la socoteală fața ta verde, de palidă ce era, privirile tale negre, ascuțite și veșnic cercetătoare ale ochilor tăi neastâmpărați, nasul tău aruncat cu lopata, și buzele tale groase, veșnic umede și senzuale; dar, mai cu samă, părul tău albastru, de negru ce era, și care veșnic sta a războiu, deși veșnic căutai să-l pui la ascultare cu mâna ta mare, groasă și cu degete ascuțite la vârf, apoi în zadar ar mai căuta cineva în Panu de astăzi, pe Guță Panu de acum patruzeci de ani.

— Ei, și, adică, tu momițoiule, n'ai putea să-mi spui, ce-ai făcut cu fruntea ta cea de două degete și cu părul tău de pe tâmpile, care-și dădea mâna cu sprâncenele? De unde, dracu, ai găsit tu fața asta de arie, pe care ai spânzurat-o deasupra nasului, în loc de frunte?

.....Și ceasuri întregi stăteam cu Panu adeseori și ne treceam în revistă viața de școală.

.....Și ne-aduceam aminte de toate...

Ne aduceam aminte de Lambrior...

— Ori de ce, măi Guță îi zicea Columb lui Lambrior Scârliț-Basarab? Bine, că te poreclea pe tine „motan“ și pe mine „momițoiu“ asta o mai înțeleg; cel puțin tu aveai în figură ceva, care sămăna a mâță, precum și eu ceva, care aducea a momiță sau a urangutan; tu mai cu seamă — îți aduci aminte? — cum lăsați să-ți crească unghiile, ca arme de luptă?... mâță în regulă!... Dar Lambrior, „Scârliț-Basarab“?... Mă rog tu, care ești mai tare în istorie și în Basarabi, ce mâncare să fi fost, oare, „Scârliț-Basarab“?

— Basarab... dă... Basarab; da „Scârliț“ eu cred că trebuie să fi fost în mintea lui Columb un fel de onomotopee... „Scârliț“!... Nu îți aduci tu aminte ce lung era Lambrior, ce subțire, ce mâni ciotoroase și ce picioare lungi și haitișe avea?... „Scârliț“!... Ar sărmana, parcă, a ceva sucit, haitiș, subțire, ciotoros și lung...

Și ne aduceam aminte de Dimitrescu, astăzi „Coco“.

— Da Dimitrescu?... Îți aduci tu aminte ce leneș era? Cum umbla el cu capul veșnic plin de puf; ce mititel, slab și gălbăgios era? și ce păr scurt și creț avea?...

Îți aduci aminte cum îl scula nebunul de Scheleti pe la miezul nopții din pat, de-l pune să facă șmotru ca la cazarmă, și cum bietul Dimitrescu făcea în crucea nopții șmotru de frică?...

Și râdeam, noi oameni bătrâni, pe socoteala lui Dimitrescu, ca și cum ne-am fi aflat în dormitor și am fi asistat la șmotrul lui Dimitrescu...

Și cu toate acestea, Dimitrescu cel mititel, slab, gălgăgios, cu capul plin de puf și cu părul creț și scurt, era, desigur, cel mai inteligent dintre noi toți... mai inteligent, chiar, decât Lambrior și decât Panu...

Oricând te-ai fi uitat la el, îți făcea impresia că doarme; un singur lucru, însă, nu dormea în el niciodată: ochii; avea, precum, desigur, trebuie să fi având și astăzi, niște ochi mici și cenușii de o strălucire stranie și de o intensitate de viață extraordinară; pe Dimitrescu rar îl vedeai cu cartea 'n mână, căci, mai la urmă, nici cu prea avea cărți de școală; totuși era între cei dintâi; era un mister cum, când și pe ce învăța el; iar în chestiune de matematici, era aproape genial... Cum de-a ajuns el Filozof și Pedagog, e deasemenea o mare taină...

Și stând așa cu cafelele dinainte, fie la București în casă la Panu, fie la Piatra, în casă la mine, ceasuri întregi și până neaptea târziu, răsfoiam viața noastră de școală... Și nu scăpa de sub revista amintirilor noastre nici Vaian cel mic, scurt, gros, murdar și gras, cu șuba lui albastră blănită cu oae și căruia Columb niciodată nu-i zicea pe nume....

— Măi „piftică“ îi zicea Columb, când nu

știa lecția la Latinește; măi piftică, am să-ți pun palium-ul în cap și am să te vâr cu capu'n sobă.....

Și, odată, când Vaian n'a știut lecția la latinește, Columb i-a pus palium-ul în cap și l-a

vârât cu capu'n sobă.. Iar după aceia Vaian a știut lecția...

— Iîîî... mă, magarule, cum face Deus la vocativ, mă întreba câteodată Panu fără de veste, uitându-se țintă înainte, fără a privi la mine.

— Dee răspundeam eu după un moment de trudă înadins a memoriei mele, cu scotocirea,

parcă greoaie, prin calabalâcul sărăcăcios al latineștii mele.

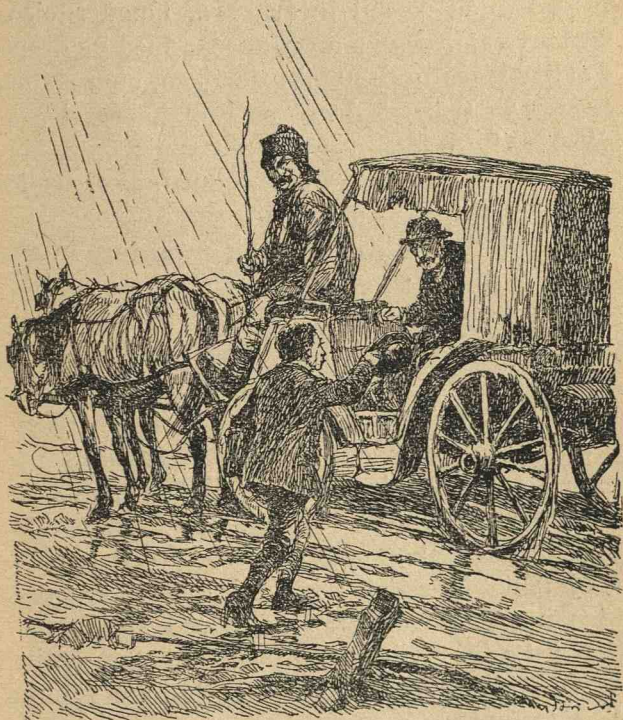
— Iîî... mă Gheorghe... Gheorghe!... mă Gheorghe, răspundea Panu furios, ia stăi mă Gheorghe... ia stăi... dă-te jos, magarule, dă-te jos... că-mi feșteleşti trăsura...

Adică ce era?

Stoica, profesorul de latinește dela cursul superior, stătea tocmai la Socola și, prin urmare, venea totdeauna la școală cu trăsura; și avea Stoica o trăsură veche, jerpelită, mare și hârbuită!... Cea mai hârbuită, mai mare, mai veche și mai jerpelită trăsură de pe fața pământului... Și avea Stoica niște cai albi, înalți, bătrâni și slabi!... Cei mai slabi, mai înalți, mai bătrâni și mai albi din câți își poate cineva închipui. Cine nu cunoștea trăsura și caii lui Stoica, și cine nu stătea în loc să privească cât de înțelept mergeau totdeauna la pas caii cei slabi și înnalți a lui Stoica!

Ei bine, într'o zi ploua strașnic și era o glodărie pân' la genunchi... Și Stoica venia, bine'nțeles, cu trăsura la școală. Pe lângă nemărginita lui bunătate de inimă, Stoica mai avea încă o însușire cu mult mai prețioasă și rară de tot: deși, adică, el niciodată nu privea decât drept înainte cu ochii lui mici, negri și neastâmpărați, era, totuși, în stare să vadă ce se petrecea la spatele lui... cu atât mai ușor ceia ce se petrecea la dreapta sau la stânga; și, cum mergea trăsura lui Stoica în pasul înțelept al cailor, pe ulița mare, mai sus de Pe-

treaba Bacalu, numai iaca și Dancu, cel ghebos și lung dintr'a V-a, că eșise de-acasă și venia la școală zgribulindu-se spre a se feri, oarecum, de biciuirea ploii și călcând pe note prin

marea de glod... Și macar că Stoica privea țintă înainte, îl și zări, totuși, la stânga, pe marginea uliții.

— Iiii... mă Gheorghe... mă... mă... mă Gheorghe, ia stăi. Și Gheorghe opri caii.

— Mă... mă... mă, magarule, strigă Stoica cătră Dancu, scoțând capul de sub poclit; mă, magarule, vino'nceoace și sui în trăsură; nu vezi că plouă?

Și Dancu se sui în trăsură, lângă Stoica. Trăsura porni, dar nu ajunsese încă pe drept Petrea Bacalu și, numai deodată, cum stătea Stoica în trăsură drept ca lumânarea și privind înainte, fără a întoarce capul:

— Iîîî, mă, magarule, cum face Deus la vocativ? întrebă pe Dancu.

Bietul Dancu, care nu era prea tare în excepții latinești:

— Dee, răspunse el după o scurtă gândire.

— Iîîî... mă... mă... mă Gheorghe, strigă el către vezeteu; mă Gheorghe ia stai.

Și Gheorghe opri caii.

— Dă-te jos magarule, dă-te jos că-mi feștești trăsura, zise Stoica lui Dancu fără a se uita la el.

Și bietul Dancu se dete jos și tot prin glod veni până la școală; iar cel întâi lucru ce-l făcu intrând în clasă, fu să caute în Gramatică, tot a lui Stoica, cum face Deus la vocativ.

Și când eu, când Panu ne aduceam aminte de câte una.....

Nu scăpa din amintirea noastră nici Corivan, căruia noi îi dedicasem două versuri:

*Măi monsere Corivan
Parcă ești un rangotan!*

Nici Aroneanu „Rops“, cel cu picioare lungi și cu cipicile totdeauna văcsuite de străluceau ca oglinda și pe straele căruia, să fi dat un galbăn, n'ai fi găsit un gunoi cât un vârf de ac, macar. Singur Aroneanu a fost în stare să răstoarne din temelie toată logica lui Tit Maiorescu, director al Academiei pe acele vremuri.

Ne dusesese, adică, Maiorescu, la un zintăiu Maiu, tocmai la Socola, la vie la Malgouverné; dar era o glodăraie pe uliți, de nu știai încotro s'apuci ca s'o nimerești; iar când intrarăm pe Podul-Lung, trebui să străbatem un adevărat ocean de glod așa de subțire, încât ți se părea că-i lapte acru bătut cu lingura. Ajunserăm cu chiu cu vai la vie, la Malgouverné; dar toți eram plini de glod pân' la urechi... Singur Aroneanu n'avea un strop fie pe ciobote, fie pe pantaloni.

— Da pe unde-ai venit d-ta, Aronene? — îl întreba Maiorescu, privindu-l mirat de sus până jos.

— Pe drum, Domnule Director, cu băeții.

— Atunci se vede c'ai zburat pe deasupra glodului, de nu ți-ai feștelit de loc nici botinele nici pantalonii.

— D'apoi, Domnule Director, interveni Alex. Enacovici dintr'a VII-a, unul din cei mai inteligenți și mai îndrăzneți elevi din Academie, puneți-l D-voastră să treacă pe jos peste Marea Mediterană, și eu pariez că n'are

să-și ude nici măcar tălpile ciobotelor. Nu vedeți ce picioare lungi are?

— Ei, da, zise Maiorescu și uitându-se la picioarele lungi ale lui Aroneanu, în cazul acesta, lucrul se explică, — e, totuși, extraordinar.

— Rops!... Rops!... Rops!... strigarăm noi toți, care dincotro.

— Ce e asta „Rops“? întrebă Maiorescu în general pe băieții strânși împrejurul lui.

— Așa-l poreclesc băeții pe Aroneanu, Domnule Director, lămuri tot Enacovici.

Și Maiorescu care era foarte prietenos cu băeții, lăsă, de astă dată, la o parte gravitatea filozofică și, potrivit prescripțiunilor pedagogice, râse din toată inima cu toți băeții în cor.

Iar când ne aminteam de isprăvile lui Motât dela Târgul-Ocnei, cel mai blastamat dintre noi, ne tăvăleam de răs ca copiii.

— Iți aduci aminte, măi Guță, de Grigoriu „zero“?

Și de se întâmpla să fie Panu cu cafeaua'n gură, mă împroșca, fără să vrea, de sus până jos.

— Al dracului de prost mai era, bre.

Cu alte cuvinte, Grigoriu „zero“, era su-pleant de partea științifică; și fiindcă Pan-grati, un excelent profesor de matematici, nu era, în acelaș timp și un Hercule de sănătate, apoi absentă de multe ori, și Grigoriu, prin urmare, îi ținea locul; era totuși o mare deo-

se bire între Grigoriu și Pangrati: așa cum era Pangrati cu barbișonul lui mare și neîngrijit, cu mustățile lui uriașe și nepeptănate, cu paltonul lui blănit cu bibire, îmbrăcat numai pe stânga iar cu poala din dreapta veșnic târându-se după dânsul; așa cum era el de neîngrijit în îmbrăcăminte... chiar așa cum Vodă-Cuza, coleg de școală cu Pangrati, îl calificase cu prilejul unei vizite la Academie, unde Pangrati era și Șef Pedagog...

— Ce mai faci tu, măi bucătarule, strigă Cuza-Vodă văzându-l; și lepădând pentru o clipă oficialitatea și măreția domnească îl apucă pe Pangrati pe după gât; un moment Domnul țării și Șef-Pedagogul Academiei formează un grup în care nu știai ce să admiri mai mult: fireturile de aur ale lui Vodă-Cuza sau paltonul târâș al lui Pangrati?...

Iar noi, care înlemnisem cu furculițele în vestita friptură cu sos a Academiei — căci ne aflam la masă — am învățat în o clipă lucruri, pe care într'o viață întreagă nu le poți învăța....

Ei bine, așa cum era Pangrati, dar ne era drag și sorbeam lecțiile lui; chiar eu, cel mai prost la matematici, îi urmăream explicările, și, lucru nemaipomenit, mă trezeam câte odată că știam cum se înmulțesc între dânsii doi monomi, bine înțeles că fără coeficienți și fără exponenți...

Ei, Grigoriu era altă socoteală; el avea

niște talente, de care Pangrati era lipsit: Grigoriu avea patima equațiilor: scriea ecuația la capătul de sus din stânga al tablei și lucra,

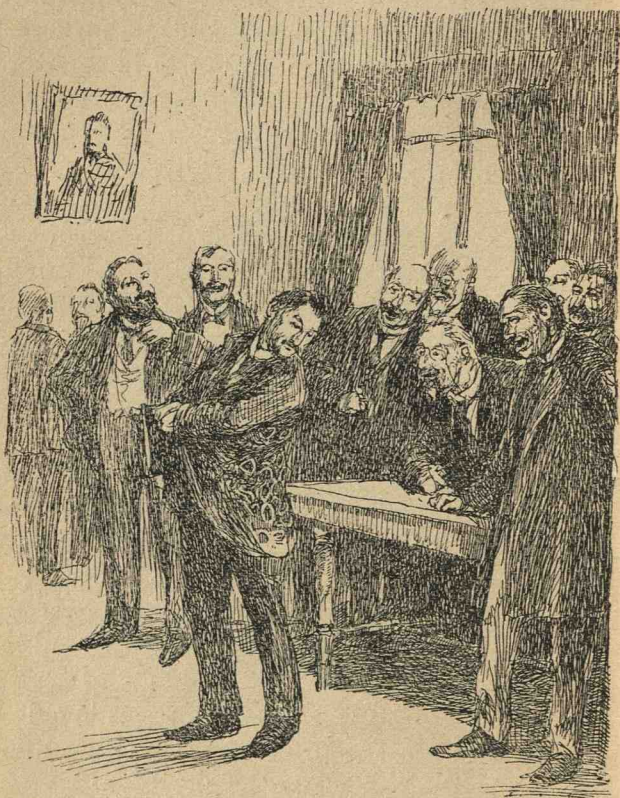

și raționa și înmulțea și împărțea, până ce umplea toată tabela cu cifre, litere, plusuri, minusuri și cu tot soiul de semne matematice; iar când ajungea jos, la colțul din dreapta a

tablei, numai ce trăgea un $=$ cât se poate de gros și de mașcat și pe urmă un 0; deci toată lucrarea era egală cu zero; prin urmare și noi îl poreclisem „zero“; iar Moțăt se hotărî într-o zi să-i scrie diploma pe spete... și i-o scrisese: se așeză cuminte și frumușel în capătul băncii, adică la locul, unde Grigoriu urma să stea întors cu spetele spre a lucra și, în timp ce Grigoriu era absorbit în soluțiunea ecuației sale, care numai decât trebuia să iasă egală cu zero, Moțăt începu și el a înșira cu ciudă, în rânduri foarte geometrice la „zero“ pe spetele lui Grigoriu; și când Grigoriu puse la colțul din dreapta și de jos al tablei $= 0$, puse și Moțăt jos la poala paltonului lui Grigoriu $= 0$... Și ce hohot de râs homeric nu se ridică în cancelaria profesorilor, când Grigoriu intră foarte grav cu spetele pline de „zero“... O zi de carceră, oprire dela masa de seară... Dar cei păsa lui Moțăt de toate acestea? parcă nu conrupeam noi pe Conochi, țiganul de la sofragerie, cel cu capul mare și creț, de ne dădea friptură și pâne ca să ducem lui Moțăt?

Și când era vreo treabă grea de pus la cale, tot Moțăt ridica greul. A rămas pentru totdeauna clasic modul, cum a izbutit Moțăt să alunge din dormitorul nostru pe pedagogul Gehini, cel c'un ochi, dar care vedea cu el mai bine decât Argus cu o sută, și să aducă în locul lui pe Petrăchel Crupenschi, care, când

i se înegrea colțunii ori batistele, singur le spăla în dormitor, într'un lighean, ș'apoi le întindea pe paturile băeților ca să se usuce.....

N'aveai cap de Gehini să fumezi un capăt de țigară în secție, n'aveau cap băeții să aducă din târg câte ceva și să facă masă mare între ei, nu era chip să intre Lambrior în dormitor,

să-și isbească căciula de pământ și să strige:
— Măi băeți, vroți să între veselia?

Și să înceapă el a spune la ghidușii, în care era un adevărat maestru; ba n'aveam cap nici măcar să ne luăm la bătaie, în urma vreunei înflăcărate discuțiuni de principii, ce se încingea între noi... mă rog, nu puteai răsufli de Gehini; dar desperarea e inventivă și Moțăt îi găsi leacul... Intr'o Duminică se duse el la spițerie și se aprovizionă cu o mare cantitate de Asoa foetida, un praf, care în popor are un nume nici tocmai științific, nici tocmai literar, dar care în schimb, îți cârnește nasul din loc și te doboară la pământ... Iar seara, când veni Gehini să se culce, îl izbi în nas — nu-i vorbă — un miros cam neobișnuit, dar totuși se culcă și stinse lumânarea... Noi, cu oghealurile până peste nas și horcând cor, deși eram cu toții treji, așteptam desnodământul....

Se suci Gehini, se învârti, mai pufni, mai scupă, iar se întoarce, iar se suci, iar pufni și, în cele din urmă aprinse lumânarea... Se uită, cercetă sub pernă, ridică oghealul, ridică salteaua, se uită cu lumânarea sub pat, cercetă, tot, cu lumânarea, prin prejur... nimic... se culcă iar... ți-ai găsit!... după două minute iar se sculă, iar aprinse lumânarea și reînoi cercetările mai cu deamănuntul... dar... trudă zădarnică! Iși luă deci papucii îi picioare, paltonul în spete și plecă din secție... iar noi de sub oghealuri începurăm a pufni de răs pe în-

fundate, și, când crezurăm noi, ce Gehini s'a depărtat, un imens hohot de râs sgudui secția întreagă... A doua sară, așa, a treia deasemenea, iar a patra sară ne trezirăm cu pedagog nou, adică cu Petrăchel-Crupenschi... Apoi, ca răsplată, puneam mână dela mână și cinsteam pe Moțăt cu bragă, alviță și simiți, trei lucruri după care el umbla lipcă.

Câteodată ne aduceam aminte și de partea serioasă a vieții noastre de școală, atât numai că această parte serioasă se alcătua, mai toată, din pâruele tot așa de serioase ce se încingeau între noi pentru apărarea, din partea fiecăruia, a principiilor sale științifice, filozofice, dar mai cu seamă religioase.....

Nemurirea sufletului, existența lui Dumnezeu, autenticitatea minunilor, învierea morților erau atâtea subiecte a căror discuțiune se sfârșea mai totdeauna cu pâruială.

Eu, spre pildă, care, încă din clasa IV-a cetisem pe Volney din scoarță în scoarță și o mare parte din Voltaire, eram adept al credinții că toate relegiunile au la bază frica de necunoscut, că Crist e o simplă născocire, sau, cel mult, o copie sarbădă a lui Crișna și că Fecioara Maria nu e decât o Minervă oarecare; în schimb, însă, după o teorie a mea, eram partizan hotărât al învierii morților, și eram în stare să dovedesc lucrul matematiceste cum și pentru ce, Lambrior era când pentru, când contra nemuririi sufletului; cât pentru exis-

tența lui D-zeu, Panu o contesta cu desăvârșire; destul ca, dacă nu ne puteam convinge unul pe altul pe cale de argumente, apoi ne convingem, tot unul pe altul, prin păruială; și chiar acest soi de convingere încă se schimba și el după împrejurări: de cumva izbutea Lambrior să te înșfăce de mijloc în cleștele neînvins a mânilor lui ciotoroase și lungi, apoi se sfârșia cu toate argumentele date și erai silit să admiți numai decât sau eternitatea sau nimicirea sufletului după moarte. Panu era mai slab, dar ca chestie de prevedere, își lăsa să-i crească unghiile nemăsurat de lungi; și, când la unghiile lui mai adăoga și iuțeala extraordinară pe care o avea în toate mișcărilor, apoi trebuiai numai decât să tăgăduiești existența lui Dumnezeu sau, cel puțin, să te duci la infirmerie, la baba Zoia, ca să te lecuiești cu ceva alifii de urmele argumentărilor lui Panu; cât despre mine eram tare în general și numai când nu era alt chip de convingere, numai atunci se puneau cu mine la argumentat pe terenul păruelii; decât, fie Lambrior, fie Panu eșeau din mâinile mele cu părul vâlvoiu și cu spetele darabană. Dimitrescu nu se amesteca niciodată în discuțiile noastre, nu că n'ar fi putut să ne țină piept pe terenul pur intelectual, dar, mic și slab cum era el, ce-ar fi făcut când treaba ar fi ajuns la păruială?

De aceia păzea el totdeauna o prudentă re-

zervă. Și doar știau pedagogii, știa directorul de toate păruelile noastre, dar nu ne pedepsea, fiindcă toate aveau la bază râvna salutară de a ne lumina unul pe altul!... De altfel Dimitrescu era cel mai inteligent dintre noi, Lambrior cel mai temeinic în cunoștinți, iar Panu cel mai destoinic în literatură; cât despre mine, eu eram pur și simplu poetul clasei și făceam admirabile și admirate poezii, pe care, mai târziu, le-am aruncat în foc, ca fiind niște monumentale prostii... Și... drept să spun, îmi pare rău.... mi-am aruncat în foc sufletul meu de altădată!...

Și... Și mi-aduc aminte și acum, parc'ar fi fost eri: stăteam într'o zi de vară și mă jucam cu copiii mei mici în cerdacul larg al caselor mele din Piatra, când văd pe cineva intrând pe poartă cu un geamandan în mână... Era Guță Panu.

— Da ce vânt, măi Guță?

— Merg la București, răspunse el punând geamandanul jos în cerdac.

— Cum?... asupra examenelor? — Panu era profesor.

— Ei, ia nu mă mai descoase și tu atâta; hai mai bine în târg să-mi iau niște gulere, niște manșete, niște legători de gât, niște colțuni și o pereche de botine.

— Ce dracu, măi Guță, pleci la București fără colțuni și fără ciobote?...

— Haide, hai, nu mai lungi vorba, că n'am timp; ți-oiu spune pe drum.

Imi luai pălăria și eșii cu Panu.

— Ei, ce e, măi Guță? Ce cauți tu la București?

— Ce să caut? O venit Brăteanu în Iași, o trimis după mine să mă cheme la dânsul și mi-o zis să-mi fac geamandanul numai decăt și să plece cu el la București și, uite, am plecat, fără să-mi pot lua macar cele trebuincioase.

— Da ce Brăteanu acum e'n Peatră?

— Am venit cu el, și peste două ceasuri plecăm.

Panu intra în lupta mare a vieții.

CUCOANA MARIETA

AAlți oameni, alte timpuri!...

Iată pentru ce nu găsi nimeni nici prea mo-
jic, nici prea necuviincios pe Andreiu, nepotul
Căpitanului Enache, când într'o sară, sosind
de pe coclauri la moșul său, Căpitanul, umplu
așa, fără de veste și cum se afla de pe drum,
ușa salonului plin de lume, cu persoana sa
bărboasă, colbăită, nepeptănată, cu umbra
neagră a imensei sale pălării, cu cele două o-
pinci dela picioare nu mai puțin imense și cu
înfățișarea de broaște strivite, iar, peste tot
și peste toate, cu vestita sa manta, care ar fi
putut sta cu cinste și pe umerii de stâncă ai
Paraghiei..... Cine nu cunoaște pe Andreiu,
nepotul căpitanului Enache!...

Cuconul, mai cu samă, își dădeau ghionturi
pe ascuns și vorbeau pe șoptite în de ele, când
îl vedeau.

— Doamne, dragă, mai văzut-ai tu de când
ești, un om așa de sucit și de hursuz ca nepo-
tul ista al căpitanului? Eu, una, drept să-ți
spun, nu-l pot suferi...

Și legându-se în cumpănă pe scaun, își fă-

cea vânt a lene cu evantaliul, uitându-se nehotărât înainte și cam pe sus.

— Eu, Lento, dacă m'ai crede, nici nu i-am prea luat sama...

Așa de puțin mă interesează, că nu-ți poți închipui...

Și, odată cu vorba, își întocmea, în oglinda din față, cu degete albe și iuți, un zuluful îndărătnic și negru, ce-i tot cădea în jos pe frunte și nu se astâmpăra binișor la locul lui.

Ba, câte odată, se găseau și cucoane mai îndrăznețe, care să-l dojenească în față, cu gând de a-l mai ciopli și a-l mai scoate din hursuz-lucul și obișnuita lui mojieie.

Doamne, domnule Andreiu, îi zicea din când în când câte una dintre ele, adică de ce n'ai fi și d-ta om ca alți oameni?... Nu știu zău, te faci, ori ești din firea d-tale așa hursuz?...

— Și dacă-s hursuz, cuconiță dragă adică ce treabă ai mata cu mine numai decât? Ia, te rog, să mă lași în pace cu cusururile mele, după cum te las și eu în pace pe mata cu cusururile matale...

— Să mă crezi, domnule Andreiu, răspundea cucoana punându-i ușor și prietenește mâna pe umăr, să mă crezi, că de s'ar găsi cineva, care să-mi spună cusururile în față, eu nu m'aș supăra, cum te superi d-ta; ba, din potrivă, m'aș bucura și i-aș mulțami...

— Eu nici nu mă supăr, nici nu mă bucur și nici nu-ți mulțumesc, răspundea Andreiu cu cea mai mare nepăsare; atâta numai pot să-ți spun, că mata, cuconiță dragă, n'ai dat încă peste cineva, care să-ți spună verde, în față, toate cusururile câte le ai, și... slavă Domnului! ești plină de cusururi, ca oaea de curnuți, fie vorba între noi...

— Domnule Andreiu, îl întrerupea cucoana retrăgându-și mâna și acoperindu-și gura cu ea, în semn de mirare, domnule Andreiu, dar știi că ești cam...

— Obraznic... știi; dar fără vicleșug la vorbă.

— Vicleșug, nevicleșug, ia te rog să-mi spui, cam ce atâtea cusururi ai găsit, adică, d-ta la mine?...

— Mai multe decât la toate cucoanele de pe fața pământului... Mai întâi, te superi de adevăr, al doilea, ia, te poftesc, uită-te puțin în cea oglindă...

Și luându-o la braț, cam cu de-a sila, o ducea dinaintea oglinzii.

— Ia uită-te, urma Andreiu arătând cu degetul în oglindă, adică cei doi ochi de colo, care nu știi ai cui or fi, în loc de a se părea rupți din albastrul cerului, nu puteau ei să bată, ceva, mai în floarea frunzei de varză? Și în loc de a fi așa de ucigași și plini de păcate, precum sânt, nu puteau ei să fie nevinovați și blajini, cam așa, de pildă, cum ar fi doi ochi de capră moartă?... Genele!... pentru ce, mă rog, numai decât, gene așa de lungi, de mătăsoase și de negre? Nu cumva s'a gândit cel ce ți le-a dat, să îngroape, sub umbra lor stifoasă, sufletele tuturor proștilor, ce s'ar uita în ochii d-tale?...

— Ia, te rog, lasă-mă...

Și, cu o mișcare aproape nesimțită, voea

să-și scoată mâna-i mică de sub brațul vânjos a lui Andreiu.

— Mă rog... mă rog... încă n'am sfârșit cu

cusururile, zicea el strângându-i mai tare sub braț; vezi că te superi?... Și ai atâtea cusururi!... Mai multe, chiar, de câți curnuți are o blană de oae, care umblă prin pârlouge...

— Domnule Andreiu, da știi că ești?...

— Nesuferit și obraznic... știi... mi-ai mai spus-o odată; totuși ascultă... N'ai putea să-mi spui d-ta, cam ce Soare ți-a fost tată și ce Auroră ți-a fost mamă, de ți-a pus pe cap așa, fără cumpăt, tot aurul și toată lumina razelor lor?...

— Mă rog mult mai ai?

Și iarăși dădea să scape de sub brațul lui Andreiu.

— Să râzi o leacă, o ruga Andreiu ținând-o pe loc.

Și cucoana, ca sugestionată, râdea...

— Vezi? urma Andreiu, numai cât se uită cineva la dințișorii d-tale cei albi și mărunți, și se și simte mușcat de suflet; bine înțeles, că acel cineva n'am fost, nu sânt și nici n'am de gând să fiu vreodată eu...

Cu o mișcare iute și nervoasă lovea ușor peste față pe Andreiu cu toată lărgimea deschisă a evantaliului său și, smuncindu-și repede mâna-i albă și mică de sub brațul lui, fugea, fără să zică nimic, și se răsturnă molatec pe canapeaua din fundul odăii.

Și, lucru de mirare!... mai pe urmă cucoana noastră își schimbă cu totul socotința și nu mai găsea pe Andreiu nici obraznic nici hursuz.....

Cu cucoanele, însă, bătrâne, care făceau pe tinerele, Andreiu era crud și viclean.....

Căpităneasa de gazdă, cucoana Savastița, cam de plop a lui Andreiu, o femeie mică, uscățică și nici tocmai urâtă și nici tocmai bătrână, zmunci lui Andreiu pălăria din mână și mantaua din spate....

— Ce, dracu, Andreiu, zise ea dându-le Măriucăi să le ducă încolo, mai de-oparte, ia mai lasă la naiba din cele obiceiuri și apucături ale tale, mai cioplește-te o leacă, măi băete...

Și Andreiu, prinzându-și mătușa în brațe o sărută cu zgomot pe frunte...

— Da obiceiul și apucătura asta, zise Andreiu, privind-o în ochi și fără a-i da, încă, drumul din brațe, ce zici mătușică dragă, s'o las la naiba?

— Fugi, lasă-mă că mă umpli toată de colb, zise ea zmuncindu-se ca o zvârlugă și scăpând din brațele lui Andreiu; ți-ai găsit s'o scoată cineva cu tine la capăt... la, mai bine, du-te și tu și joacă ceva cu cele fete; nu sta degeaba...

Și petrecerea întreruptă pentru o clipă își urmă cursul mai departe: care jucau maus, care preferans, care pichet sau concină, care santase, care lanschenet... În fundul salonului, o clae de dueduci stăteau în cerc pe scaune și jucau ceva.

— Mă rog dueducilor, zise Andreiu, intrând fără ceremonie și oprindu-se drept în mijlocul lor țanțoș și cu mânilor în buzunare, mă rog, este poroncă de la mătușica, Căpităneasa, să vă jucați toate cu mine.

— Iu!... se auzi țipând ușor una mai serioasă...

Și câteva din ele dădură să se scoale de pe scaune și s'o plece.

— Mă rog, mă rog... să nu dezerteze nici una de la post că am ordin de la Căpitan s'o aduc între spăngi la urma ei, ori de unde ar fi...

— Da ce?... Noi sântem soldați?... protestă glumeț una mai îndrăzneată.

— Răcani, ducă; pân' la soldați mai va.

— Serios?...

— Așa de serios, încât să faci bine, frumoasa mea nedisciplinată, să te scoli de pe scaun și să-mi stai smirună înaintea superiorului, căci am să-ți dau ceva ordine.

— Trăiți!... zise ea sculându-se iute în picioare și stând dreaptă și țapăn în fața lui Andreiu; trăiți, don!...

— Sergent, complectă cu glas aspru Andreiu.

— Trăiți! don Sergent...

Și ridică soldățește la tâmplă tot latul mâinii, cu palma-i mică și trandafirie spre afară.

— Da ce faceți voi aicea, măi Andreiu, întrebă căpitanul Enache, care se apropiase nesimțit și privea la isprăvile lui Andreiu.

— Trăiți don Căpitan, răspunse el salutând militărește, ia șmutruluesc iste fete...

— Bine, să mi le dai la raport pe cele ne-

disciplinate; și foarte grav, plecă în altă parte.

Și smotrul se sfârși cu gajuri, cu „poșta merge“ cu „adevăr și minciună“, cu prăjituri, cu ciocniri de păhăruțe pline cu vin, cu răs, cu gălăgie și mai la urmă de tot, chiar cu vorbe înțepătoare și cu prietenii stricate între ducii...

Și nici nu se putea altfel: Andreiu era unul și duduile erau o clae...

— Bine, Andreiu, îi zise Căpităneasa acestuia, după ce toată lumea se împrăștie, da ce făcuși tu Tincuții, de-o eșit fata așa de supărată?...

— Eu? Ce să-i fac?... Nimic. Ce vrei să-i fac eu cu casa plină de lume?... Ne-am jucat de-a „adevărul și minciuna“ și, când mi-o venit mie rândul, i-am spus că-i urâtă și frumoasă; treaba ei, dac'o luat pe „urâtă“ drept adevăr și pe „frumoasa“ drept minciună.

— Doamne, Andreiu, tare mai ești mojiu... Drept răspuns, Andreiu o prinse în brațe și o sărută pe frunte.

— Ia astâmpără-te, zise ea, apucându-l cu o mână de ureche și cu cealaltă lovindu-l ușor peste obraz...

Și fiindcă nu se mai zmunci din brațele lui, o mai sărută încă odată pe ochi...

— Da, știi, zise ea desfăcându-se însfârșit din brațele lui Andreiu, știi că avem musafiri dela Iași?

— Ce musafiri?

— Pe cucoana Marieta B...

— Cucoana Marieta B...? N'o cunosc.

— Cum n'o cunoști? Cucoana Marieta B... ai mai văzut-o mi se pare, odată la noi.

— Poate, dar nu-mi aduc aminte; prin urmare n'o cunosc.

— S'a culcat mai de vreme, că era obosită de drum; de aceea n'ai văzut-o 'n iasară.

— Să doarmă dumneei sănătoasă și să se scoale și mai sănătoasă; da tu-mi spui lucrul așa, mătușică dragă, ea și cum cucoana Marieta dumitale m'ar interesa.

— Ia'n ascultă, Andreiu: cucoana Marieta, măcar că-i bătrână, dar cam face pe tinerica și-i cam plac băeții așa ca tine; și cum te știu eu, tare mă tem să nu faci vre-o una de-ale tale; caută și-ți vâără mințile'n cap, că cu cucoana Marieta o'mplinești numai decăt.

— Eu?

— Ia sama să nu fii mojie...

— Da curte am voe să-i fac, mititica mea mătușică?

— Numai să nu fii mojie.

— Da de ți-a plăcea cum m'oiu purta, ce-mi dai?

Și plecându-se spre ea, voi s'o sărute.

— Of! tare mai ești obraznic, fugi încolo, zise ea, împingându-l ușor și ferindu-și puțin capul într'o parte.

A doua zi la prânz, Căpitanul Enache sosi de la cafenea vesel că fusese biruitor — se vede — în vr' o luptă de concină sau de santase...

— Savastiță! strigă el de la poartă, Savastiță! ia vezi să pue masa 'n grădină, și mai repede, că mi-i foame.

Și, până ce să se așeze masa sub nucul cel mare din fundul grădinii largi, Andreiu și moș Enache se războiră cu biruință schimbătoare într' o luptă de santase, în care Căpitanul Enache trecea drept mare meșter.

— Buni patruzeci și fora! strigă Căpitanul Enache într' un rând, arătând din mână, fără să dea jos, riga și dama de cupă; am trei, că n' ai prins nici o carte și ești capot...

— Capot, musteciosule erou de la Smârdan! Capot... ei și, adică ce mare treabă? ai trei și pace bună...

— Trei, ca să știi tu, puschiule, cu cine joci.

— Bine, bine; da Turcilor, peste Dunăre, tot așa le strigai: „Buni patruzeci și fora“? ori mai zvârleai cărțile din mână și umpleai cu ele cele tufe?

— Mă, Andreiu, am să-ți rup urechile.

— Bine; da pân' mi-i rupe urechile ia spune-mi, te rog, ce mâncare-i cucoana Marieta, musafirul d-tale de la Iași? mi-a spus mătușica de-o cucoană Marietă...

— Ei, și ce ți-o intra ție-n cap, numai decât cucoana Marieta? Ce mâncare să fie? Ia o

babă nebună și nimic mai mult... îi stup de bani și socoate că cu bani își poate întocmi zbârciturile... o babă nebună, care face fețișoara de optsprezece ani.

— Știi că m'am hotărât să-i fac curte?

— Nu mă miră de loc, că doar, tot așa ai mai făcut tu și cu cucoana Tarsița ș'ai întors capul babei de-o răs târgul o lună de zile...

Masa era gata.

Înainte însă, de a se așeza la masă, Andreiu zări pe cineva venind spre nucul din fundul grădinii, unde se aflau, de o cam dată, numai el cu Căpitanul.

— Nu cumva aceia-i cucoana Marieta, moșule? îl întrebă el pe Căpitan.

— Ba chiar dumneei, răspunse Căpitanul; hite-o ce sprintenă vine, parcă-i o fețișoară de optsprezece ani...

Și de s'ar fi oprit lucrurile numai la atâta, i s'ar fi putut cânta cu drept cuvânt:

*Floritică de pe șes
Te-am îndrăgit după mers;
Că ți-i mersul legănat
La inimă m'o secat...*

Dar cucoana Marieta avu nefericita idee de a se apropia și de a saluta, pe Andreiu mai cu samă, după aceea formulă proprie femeilor din lumea înaltă, în puterea căreia se cere, ca trupul să stea țapăn, când salută și numai capul singur să unduleze molatec și

ușor înainte și înapoi; ochii, deși istoviți de bătrâneță, să îmbrace un soi de melancolică și visătoare morbideță; gura, deși desfiorată, să se contracteze, totuși, într'un imperceptibil zâmbet grațios, încet și totodată protector, zulfii, rău boiți, deși negri-roșii pe deasupra și suri la rădăcină, să se țină totuși, mândri și neclintiți, la treapta lor înaltă de eterică aureolă; iar evantaliul, care singur cunoaște limba tainică a inimii femeiești, să stee nerăbdător și gata de a comite vr'o indiscrețiune.

Pe cât se putea da cu socoteală, așa pe deasupra cucoana Marieta trebuia să fi jucat cotradanț cu Rușii lui Chisselef, după pacea dela Adrianopol!...

Cum, însă, Andreiu era politicoș cu toată lumea, când voia și când, mai ales, își croea în minte vr'o poznă, și, de oarece Căpitanul Enache nu-l prezentase, apoi făcu un pas înainte și, cu înclinare reglementară și, tot odată, cea mai grațioasă din lume:

— Doamna mea, zise el, ertați, vă rog, oarecare neajunsuri... Căpitanul nostru nu prea cunoaște regulele subțiri ale aristocrației, dați-mi voe, prin urmare, să mă prezint Andreiu...

Această intrare în materie plăcu cucoanei Marietei; așa cel puțin, trebui să socoată el după surâsul grațios, cu care ea-i'ntinse aristocratica-i mână, spre a i-o săruta.

Ii sărută mâna.

Păcat numai, că lui Andreiu nu-i plăceau
parfurmurile și cucoana Marieta era așa de

parfumată, până'n vârful unghiilor, încât
ucise într'o clipă, cu molatecele sale violete de
Parma, mirosul rustic și bărbătesc al nucului,
sub care se aflau. || 0

Sânt trei lucruri, trei pacate femeești, s'ar putea zice trei crime capitale, pe care Andreiu nu le putuse erta niciodată în viața lui, cucoanelor de tot soiul și anume: slujenia, bătrânețea și parfumurile... Ei bine, cucoana Marieta se face vinovată în ochii lui Andreiu de toate aceste trei crime de înaltă trădare către secul său; trebuia, deci pedepsită și... o pedepsi.

— Sânteți dela Iași, domnule, îl întrebă ea cu glas subțire și mlădios, după ce se așează la masă lângă dumneaei.

— Nu, doamnă, nu sânt dela Iași și, drept vorbind, nici n'ași putea spune lămurit de unde sânt...

— Cum așa?

— Foarte simplu, doamnă; eu sânt de nicăiri și de pretutindeni, ca ori ce fantastic, care călătorește veșnic și care-și petrece viața numai pe coclauri...

De felul meu, sânt, chipurile, avocat; dar dispunând de mijloace de traiu, am legat la gard toate codicile de legi și m'am lăsat soldat pe cursul fanteziei mele; îmi petrec viața călătorind prin lumea întregă.

— Da? făcui eu cu oarecare măreție ani-nându-și șervetul în gulerășul bluzei... Socoteam să sânteți dela Iași...

Și cu vădită desamăgire, înfipse furculița într'un picior de puiu cu smântână.

Căpitanul boldi la Andreiu niște ochi de

taur și cât pe ce să zgudue masa și pe toți cei dinprejur cu rugetul de leu al răsului său...

Andrieu îi făcu semn să se stăpânească și se stăpâni.

— Trebuie să cunoașteți multe limbi, domnule, îl întrebă din nou Cucoana Marieta uscându-și grațios și repede, cu șervetul, roua ce-i lăsase pe buze vinul turnat de Andrieu în paharul dumisale.

— Desigur doamnă, răspunse acesta, afară de limba franceză, noi turiștii sântem ținuți să cunoaștem și limbile orientale, altfel n'am putea vizita locurile, unde vechea omenire a lăsat cele mai adânci și mai mărețe urme despre trecutul său; cunosc limba arabă și ceva sanscrită; discifrez cu mare ușurință hieroglifile egiptene și cunciformele asiriene și babilonene...

Și căpitanul boldi iarăși la dânsul niște ochi de taur, dar se stăpâni.

Mătușica zâmbea și-și căuta de mâncare.

— Va să zică D-voastră ați voiajat mult?... Sânteți un om fericit, domnule.

Și melancolia visătoare, ce o cuprinse, n-o împedecă totuși de a desface delicat și după toate regulile, cu degete resfirate și subțiri, o aripă de puiu fript...

— Fericit, doamna mea, n'ar fi tocmai cuvântul, care să zugrăvească starea mea sufletească... viața are ascunsuri triste peste care, de multe ori, sântem nevoiți a arunca o haină

de sărbătoare, țăsută din aur și petre scumpe... Cât despre voiajat...

O! da!... In această privință aș putea da înaintea lui Cristofor Columb, Marco Polo, Vasco de Gama, Bartolomeu, Diaz...

Căpitanul nu mai putu răbda...

— Da, mă rog, cine-s toți marțafoii aiștea măi cumnate?...

— Ce te amesteci moșule, unde nu-ți fierbe oala? Cine-s?... Cene să fie?... Ia niște marțafoi, ca toți marțafoii... Ce mă stingherești, mă rog, dintr'ale mele? Mai bine ia dă cel măr încoace... nu acela... celălalt, c'am să curăț pentru cucoana Marieta... Ce naiba, moșule, te știam că poți câteodată să fii și mai puțin cazon.

— Ha!.. ha!.. ha!.. făcu cucoana Marieta, râzând din toată inima.

Și de-ai fi lăsat la o parte pe Rușii lui Chișelef, ai fi crezut că râde vesel o fetișoară de șaptesprezece ani.

— Știi că ești nostim, domnule? încheia ea, întorcând spre Andreiu capul cu zulufi cu tot și înfășurându-l într'o privire, în care regulamentul organic n'avea nimic a face.

— Semne răle, cugeta el; are să se schimbe vremea...

Oferi cu grație cucoanei Marietei o fălie de măr curățit în vârful cuțitului.

— Oh!... merci bien!... zise ea, înclinându-și ușor și grațios capul, în semn de mulțămire;

și luând delicat cu vârful a două degete fălia de măr, mușcă din ea cu o gingășie de doisprezece ani.

— O să stați mai multe zile în oraș, domnule, îl întrebă ea privind aiurea și gânditoare.

Căpităneasa își făcu treabă și se sculă iute dela masă, neputându-și stăpâni râsul.

— Depinde, doamnă, răspunse Andreiu, turnându-și un pahar de vin; aștept niște scrisori dela o societate de turiști care actualmente se află în Cairo, acele scrisori au să mă hotărască de plec sau de mai rămân.

— Bine, zise ea, bătând repede și nervos cu evantaiul în podul palmei, bine, dar viața aceasta a d-voastră trebuie să fie obositoare de tot... ar trebui să mai aveți și zile de odihnă...

— Viața încă nu m'a obosit doamna mea, zise Andrei, dând alt înțeles vorbelor sale; sânt încă prea tânăr, pentru aceasta; când însă, e vorba de odihnă, apoi cred că tocmai aceasta m'ar obosi.

— Dați-mi voe să nu vă înțeleg; ceia ce spuneți e un non-sens.

— De loc, scumpa mea doamnă... pentru un om, care, până la vârsta de douăzeci și opt de ani, a străbătut India de la Ceilan la Benares, Arabia de la muntele Sinaia până la Meca și Medina; care a dormit pe ruinele Pal-

mirei și ale Balbecului, care a străbătut Egiptul de la gurile Nilului până la Cataracte.

— Apoi pe mine să mă ertați, că am ceva treabă, zise căpitanul sculându-se de la masă; să ne fie de bine, și ertați. Savastița, ia să vii să-mi scoți din ladă cele hârtii.

Andrieu rămase singur cu cucoana Marieta sub nuc.

Greul începea de aici.

— Și ziceați?...

— Ziceam, doamna mea, că, pentru un om, care, până la asemenea vârstă, a străbătut în lung și în lat jumătate din globul pământesc, odihna, dacă nu e ceva necunoscut, e, în tot cazul, ceva ridicol.

— Trebuie să fi avut multe aventuri în voiajurilor d-tale cele lungi?...

— Aceasta se înțelege de la sine, doamnă: o!... de câte ori n'am fost în primejdie de a fi sfâșiat de lei, mâncat de tigri sau înghițit de vr'un boa-constrictor!... Mă înfior ș'acum, când îmi aduc aminte...

— Aveți dreptate!... Întâmplările de felul acesta sânt înspăimântătoare și amintirea lor e dureroasă; dar, de multe ori, sânt răsplătite prin altfel de întâmplări mai puțin grozave și mai puțin înspăimântătoare, a căror amintire e plăcută, zise ea cu înțeles și repede cu evantaliul în podul palmei.

Cucoana Marieta, nerăbdătoare, intră de-a dreptul în materie.

— A! dacă nu mă înșel, faceți aluziune la aventurile mele galante?...

— Tocmai, zise ea zâmbind și făcându-și vânt cu evantaliul fără să aibă nevoie.

Pericolul era iminent.

— Cât pentru aventuri de soiul acesta, scumpa mea doamnă, zise Andreiu cu o prefăcută modestie, n'am prea avut parte.

Mutra mea, ertați-mi expresiunea, m'a apărât sau, mai bine zis, mi-a făcut șotii întotdeauna. O!... câte desamăgiri, câte dureri n'am întâmpinat eu de pe urmele nefericitei mele mutre!...

Intoarse capul și-l privi zâmbind.

— Ha!... ha!... ha!... izbucni ea de-odată într'un râs din toată inima. Și bătând din palme cu evantaiul cu tot.

— Știi că ești nostim?...

Și cucoana Marieta avea dreptate; Andreiu era cam nostim; cel puțin, aceasta era și socotința mai multor cucoane de pe vremuri.

Ori cum, dar Andreiu, de astă dată, începu a se căi...

— Cine dracu, mă puse pe mine — se gândi el — să mă dau drept iubitor de tot soiul de ruine, să știu turcește, să am a face cu lei, cu tigri și cu șerpi, să dorm prin ruine cu șoa-recii și cu broaștele Balbecului și ale Palmirei, și mai cu samă, să vorbesc rău de natura mea?... Căci femeile, ori cât ar fi ele de bătrâne, prin sălbătăciune numai decât, pentru

orice soi de oameni, fie ei chiar turiști, care se abat din linia comună a celorlalți muritori și care, pe deasupra, mai au și neprețuita înșurire de a fi de două-zeci și opt de ani.

Hotărît, pericolul era iminent și trebuia numaidecât înlăturat.

— Dar cum? se mai gândi Andreiu să mă scobor eu, în ochii cucoanei Marietei, de la treapta înaltă de turist, la cea de simplu muritor, după cum sânt? Să mă lepăd eu de hieroglifile de cuneiformele și de piramidele mele?... Să încetez de a mai fi sfâșiat de lei și de tigrii sau înghițit cel puțin de vr'un boaconstrictor? Să nu mai dorm eu cu șoarecii și broaștele Palmirei și ale Balbecului, numai spre a face pe cucoana Marieta să nu se mai uite așa de galeș la mine? Cu neputință!... Odată turist rămân și pace bună, de-ași ști, chiar, că cucoana Marieta și-ar boi mai strașnic zulufii și s'ar scâlta cu strae cu tot într'o mare de parfumuri... Foarte bine, dar cum să înlătur primejdia?...

— Doamna mea zise el sculându-se de pe scaun după cea mai desăvârșită regulă de bună cuviință; dați-mi voe să mă retrag; am de expediat o corespondență grabnică pentru Constantinopol; nu lipsesc, totuși de a regreta, că sânt silit, pentru moment, să mă despart de plăcuta d-voastră societate; sper însă, că o să vă mai văd...

Și-i oferi brațul.

Atâta mai trebuia!...

— Mulțumesc.

Și sculându-se molatic de pe scaun îi luă brațul.

— D-voastră, turiștii, zise ea făcându-și nervos și repede vânt cu evantaliul, sânteți niște oameni nesuferiți...

— De ce doamna mea? o întrerupse Andreiu cu mlădierea de glas cea mai sentimentală din lume.

— De ce!...

Și întorcând spre Andreiu capul cu zulufi cu tot, îl privi crud.

— Privirea d-voastră, scumpa mea doamnă, mă face să bănuiesc, că v'am jignit cu ceva; de e vr'o greșală la mijloc, vă rog să primiți scuzele mele.

— Domnule, să lăsăm greșelile și scuzele la o parte; m'am hotărît să te pedepsesc cu totul pentru altă ceva...

— Să mă pedepsiți?... dar pentru ce anume, scumpa mea doamnă, și în ce chip?...

— Pentru ce, ai să afli mai târziu; în ce chip, însă, o să afli numai decît; mâni sânteți încă aici?

— Cred că da.

— Ei bine, doresc de mult să fac o excursiune prin pădure și încă n'am găsit pe cineva, care să mă acompanieze.

— Cred bine, cugetă Andreiu.

— Tot zici d-ta, că odihna te obosește; vei

fi așa de bun să mă însoțești? Aceasta ar fi pedeapsa.

Idila se ivea la orizont.

— Dacă numai astfel, doamna mea, știți să pedepsiți, apoi atunci îmi pare rău că n'am comis față de d-voastră mai multe greșeli; totuși sânt nerăbdător să-mi cunosc vinovăția.

— Da... da... e o mare vinovăție la mijloc din partea d-tale, am să ți-o spun mai târziu, dacă nu cumva ar fi de prisos...

Și îl privi galiș în ochi și rugător oare cum...

— Dracu mă pusese... își zise Andreiu în sine...

— Numai nu uitați, domnule, că eu sânt foarte matinală zise ea, când fu pe punctul de a intra în casă.

Și, depărtându-se puțin din fața lui Andreiu, cu o de la sine mișcare și cu un zâmbet din cele mai îngerești, îi întinse până la gură mâna-i parfumată.

— Nu uitați, doamnă că sânt turist, și că, pentru specia aceasta de oameni, odihna e ceva necunoscut, răspunse el sărutându-i mâna cu o prefăcută căldură.

Se mai uită încă odată înapoi la dânsul; așa trebue să se fi uitat Hero la Leandru.

Și dispăru în odaea d-sale.

— Ei, ei!... acu i-acu se gândi Andreiu, intrând în casă, unde căpitanul stătea lungit pe

pat ca o tânjală, cu fața'n sus și cu țigara'n gură.

— Da bine, mă Andreiu, zise el întorcându-se pe o parte și răzămându-se într'un cot, bine, mă minte ai tu să te-apuci de'ntors capul babei?...

— Mâni, vestitule și musteciosule erou dela Smârdan, eu și cu baba facem o excursiune în pădure.

— Măi Andreiu, când, dracu, ai să te mai lași tu de blăstămății?

— Indată ce m'oiu retrage la pensie cu gradul de căpitan.

— Ce grad, ce pensie, ce căpitan, spune Andreiu? întrebă mătușica Savastița, care intrase tocmai atunci pe ușă și prinsese cele din urmă vorbe ale lui Andreiu.

— Intreabă-l și tu să-ți spună, zise Căpitanul, întorcându-se cu fața la perete, spre a dormi; hai cărăbăniți-vă de aici, că mi-i somn.

De ce căpitan, de ce pensie spuneai tu, Andreiu? îl întrebă din nou mătușica, când fură amândoi în altă odaie.

— Inchipuești-ți, mătușică dragă, că moș Enache vra numaidecât să fiu cuminte și să mă las de blăstămății!...

— Ei și?...

— Ei și!... Spune tu, dacă asta se poate?

— Da cum să nu se poată? Uite, asară de pildă, cuminte-ai fost, să mă ei tu pe mine'n

brațe și să mă săruți pe față cu toată lumea?
frumos ți-a șezut?

— Fără îndoială că frumos, nu cumva n'am
voe să-mi sărut eu mătușele mele când vreau
și cum vreau?... Cine ce treabă are cu ele?...

Și împresurând-o cu brațele pe după gât, o
sărută pe obraz.

— Șezi binișor... fii cuminte.

— Măine dimineață, mătușică dragă, plec
în pădure cu cucoana Marieta și, fiindcă nu
mi-i un fel de mătușică, apoi să dai poruncă
lui Gogearău, țiganul tău din ogradă, să se
țină de ea și de mine cât coala ca la cincizeci
de pași, da nu cumva să ne peardă din ve-
dere; să-și facă treabă prin pădure, cum a
ști el și să se țină de noi; da nu cumva să se
dea dus, chiar de l'aș bate; auzit-ai mătușică?
că de unde nu, apoi să știi că nu te mai sărut
niciodată.

— Of!... ce mare pagubă... Ei fi socotind...

— Așa-i mătușică c'ai să trimiți pe Goge-
rău?

— Am să-l trimet, răspunse ea scurt; și
plecă din odae.

A doua zi, cucoana Marieta fu mai matinală
decât Andreiu, când acesta intră dimineața în
grădină d-neeii îl aștepta sub nuc.

Imbrăcată într'o rochie scurtă în floarea
celui mai închis albastru, strânsă pe talie de
un colan negru cu paftale de argint în partea
de dinainte; cu sinurile sugestiv împinse în

sus de un corset cu teluri de criță, cum se purta pe vremuri; cu zulufii tot negri roșii, dar boiți proaspăt și, de astădată, până la rădăcină; cu câteva șuvițe de păr tot negri-roșii lăsate slobod, pe ceafă, în voea suflărilor molatece de vânt; cu piciorușul d-sale grăsu-liu strâns în niște pantofiori de marochină neagră cu reflexe aurii; cu un săculeț plin cu nimicuri femești pe o mână, cu umbreluța în alta; cu o pălăriuță aproape băețească pe cap, cucoana Marieta era gata de drum... De-ar fi văzut-o cineva pe la spete, i-ar fi dat cincisprezece ani, vârstă, pe care, desigur trebuia s'o fi avut pe timpul Rușilor lui Chiselef. Lăară în grabă cafeaua cu lapte și plecară.

— Cunoașteți drumurile prin pădure, dom-nule, întrebă ea pe Andreiu aninându-se cu intimitate de brațul lui stâng.

— Țineți mult să mergeți pe drumuri cu-noscute, doamna mea? o întrebă el afectuos; în cazul acesta nu ne potrivim de loc în gusturi.

— O!... Nu... îngăimă ea; de cât...

Și îndeplini reticența strângând ușor de braț pe Andreiu, cu oarecare îngrijire vecină cu frica.

— De cât?... o întrebă el zâmbind și privind-o pătimaș printre zulufii negri-roșii, de sus în jos.

— Mi-i teamă să nu rătăcim...

— Da?... șopti el pasionat.

Și plecându-se pân' în dreptul feței sale, o privi arzător în ochii ei istoviți.

Cucoana Marieta se mulțumi să-i răspundă cu o privire de bolnăvicioasă și molatecă voluptate, fără să zică nimic.

— Sânt în viață, doamna mea, urmă Andreiu pe un ton aforistic și meditativ și îndreptându-se de cum stătea plecat, sânt în viață rătăcirii de acelea, care prețuiesc mai mult decât drumul cel mai drept la Paradis... Și, mai la urmă, pentru ce, adică Paradisul pământesc ar fi, el, așezat tocmai în văile de părtate ale Casemirului asiatic și nu s'ar găsi, mai de grabă, cu toți îngerii lui, în văile munților acestora?...

Uite, doamnă, eu, care am străbătut în lung și'n lat mai toată bătrâna Asie, vă mărturisesc, că, niciodată, n'am fost mai fericit acolo decât aici; și de mi-ar fi permis să spun tot adevărul...

Și îndeplini reticența strângând ușor, cu dreapta, mâna mică și înmănușată a cucoanei Marietei, care răsărea grăsulie și rotundă deasupra încheeturi brațului stâng al lui Andreiu.

I se păru că-i răspunde, la această galanterie, cu o strânsoare de braț ușoară, nervoasă și tremurătoare...

— Ce mizerabil sânt!... cugetă el...

Intorcând, însă, înapoi, zări pe Gogerău cu

o traistă în gât și cu o săcure pe mână, că se ținea de dânșii cât colea.

Acesta îi dădu curaj și se hotărî să rămână mizerabil pân' la sfârșit.

Cotiră la dreapta pe cursul unui pârâu.

— Mergem departe? întrebă sfios cucoana Marieta.

— Mergem fără sfârșit, doamna mea, căci adevăratele fericiri nu se pot găsi decât la capătul nesfârșitului...

— Și e departe capătul nesfârșitului d-tale domnule turist?

Ași fi curioasă să ajung și eu odată până acolo, zise ea cu glas mlădios și buze subțiri, răcorindu-și grațios fața cu evantaiul...

— Depinde, doamnă, după cum merge cineva spre țintă mai repede sau mai încet.

— Da?... să mergem atunci mai repede.

Și se atârnă molatic și greu de brațul lui Andreiu.

— O! O!... cugetă el, dar asta-i chiar repede de tot; cel puțin Gagearău de n'ar merge prea încet...

Intoarse capul și se uită îndărăt.

Gagearău se ținea de dânșii cât colea, ciocnind cu săcurea în câte un copac, din când în când.

— Și pe d-voastră, doamnă, nu vă mișcă de loc priveștița fermecătoare, cu care dimineața îmbracă munții și pădurile?... Eu, unul, care am trăit o mare parte din viața mea la

sânul nevinovat al Naturii, am prins o nemărginită dragoste pentru ea...

O rază de soare, o suflare de vânt, un clătinat de frunze, o picătură de rouă, un fir de iarbă mângâiet de vânturi ușoare, un fluture ce se îmbată de aer și lumină, mă mișcă și au, în sufletul meu un răsunset de poezie mai dulce, mai curată și mai nevinovată, decât toată literatura poetică la un loc...

— Ați cetit pe Lamartine.

— Apă cu zahăr, doamnă.

— Da?...

— O singură strofă îmi place din tot Lamartinul d-voastră.

O! temps, suspends ton vol, et vous, heures
[propices,

Suspendez votre cours,

Laisser nous sauser les rapides delices

Des plus beaux de nos jours!...

Gagearău se ținea de dâșii cât colea, ciocnind cu săcurea prin copaci.

— Mă simt obosită; n'am putea să stăm undeva la umbră? zise cucoana Marieta privind galiș pe Andreiu.

Desnodământul fatal se apropia...

— Cum nu, doamnă?... uite, în umbrișul cel de colo, zise el arătând spre dreapta un loc potrivit pentru odihnă.

Și-i răsăriră în minte chipurile antice ale lui Aeneas și Didona...

Se așezară la umbră.

— A!... făcu ea de-odată, spărietă.

— Ce e, doamna mea? se grăbi s'o întrebe Andreiu, cuprins, el însuși, de o spaimă prefăcută.

— Cineva...

— Doamna mea, zise Andreiu cu glas întunecat și plecând cu desnădejde capul, nesfârșitul nu mai are capăt.

— Dar, însfârșit, n'ai putea să-l întrebi ce caută pe aici?...

— De sigur, doamnă, o să-l întreb și o să caut, chiar, vreun mijloc spre a-l depărta.

— Ei! omule... Ei!... prietene!.. strigă Andreiu către Gagearău; ia fă-te 'ncoace.

Și-i făcu semn cu degetul.

Gagearău se apropie, își luă căciula din cap și aștepta.

— Da cu ce treabă pe-aici, prietene?

— Apoi, creștam seminceri, să ertați.

— Ce seminceri, bre?

— Apoi, îi dat pe-aici parchetu'n tăere și însămănăm copaci, care trebuie să rămâe de sămânță.

— A!... înțeleg; și mulți copaci ai de creștat?

— Apoi toată pădurea de la Doamna și până la Calu-Iapa...

— Ce bâiguești tu, bre? Ce cal? Ce iapă?

— Apoi așa se cheamă locurile pe-aici, cucoane.

— Și 'ncotro's caili și epele tale, bre?

— Apoi colo, hăt, departe, zise el arătând cu mâna spre stânga, se cheamă Calu-Iapa,

iar aici, de unde staț dumilorvoastră, începe Doamna, așa se cheamă locurile pe la noi.

— Fi-ți-ar caili și epele afurisite, da'n altă parte nu-ți găseai de crestă copaci? Numai

decât pe Calu-Iapa? Ai să sperii cu săcurea ta ghionoaele și veverițele...

— Apoi, dă, dacă așa avem poroncă, zise el sucindu-și căciula între mâni.

— Na, bre, zise Andreiu, scoțând din pungă câțiva gologani; na, du-te și bea și tu la crâșmă o garafă de vin, că-i fi ostenit.

— Foarte mulțumim dumilorvoastre, cucoane, da n'om putea, că, uite, amu trebuie să cadă siviculorul, și apoi vai de noi, dacă nu ne-a găsi la crestat copaci.

— De ce? Nu cumva are să vie și silviculorul pe aici?...

— D'apoi?... L-am lăsat la cantină cu negustorul care-o luat pădurea.

— Să fii și tu și silviculorul și negustorul tău afurisiți... haiti!... cară-te dinaintea mea.

— Apoi ne rugăm de ertare, cucoane; dă, dac'asa avem poroncă!...

Gagerău plecă, dar rămase pe-aproape, ciocnind cu săcurea prin copaci.

Tăcut, posomorît, Andreiu plecă capul în jos, fără să zică nimic.

Cucoana Marieta cu privirea perdută în nesfârșit, își făcea repede vânt cu evantaliul.

— Doamna mea...

— Când plecați? îl întrerupse, întorcându-se așa de repede spre Andreiu, în cât i se cutremură zulufii.

— Cred că o să mai stau câteva zile.

— Să mergem, zise ea, sculându-se sveltă

și luându-l de braț, ca și cum ar fi voit să-l ridice de jos.

Plecară înapoi spre casă.

— Mâni mergem în altă parte, nu-i așa? zise ea privind-l galiș în ochi.

— O!... da... răspunse el scurt și întunecat, căutând a da întregii sale stări sufletești o înfățișare de desnădejde; da!... o să mergem în altă parte... oh!... când oare vom ajunge la capatul acestui nesfârșit?...

Și cel mai mare tragedian n'ar fi putut să dea o înțonație mai desperată acestei ultime propozițiuni...

— Ei, lasă... se grăbi ea să zică, mergem mâni în altă parte; și...

Dar un „și“ sub care se ascundea o nesfârșită comoară de negrăite fericiri...

— Mare mizerabil mai sânt!... cugetă el.

Sosiră acasă.

Spre seară, Andrei ceru de la mătușica un plic și o hârtie de scrisori; ba găsi la ea și câteva picături de parfum; parfumă hârtia și începu:

Scumpa mea doamnă!

„Nimic nu e mai amăgitor și mai nestatornic decât fericirea... E mai ușor să prinzi cu mâna o rază de soare, să oprești în loc o suflare de vânt, să întârzi, din zborul etern, pasul fatal al timpului, decât să poți hotărî pe această fantomă strălucită, ce se nume-

Tout dise! „ils ont aimé!“

Era să sublinieze

„Un mizerabil“

Dar se răzgândi și subsemnă:

„Cu cea mai desăvârșită afecțiune“

„Andrei“ ...

Lipi frumușel și cu îngrijire plicul, scrise adresa:

D-nei Marieta B.

Loco.

Lasă mătușicăi scrisoarea spre înmânarea la destinație; iar a doua zi, în revărsatul zorilor, călare, precum venise, apucă fără țintă drumul printre munți.

TABLA DE MATERII

	<u>Pagina</u>
— Cuconul Ioniță Hrisanti	7
Părintele Iovinadie	49
Gheorghe Panu	59
— Cucoana Marieta	78

ACEST VOLUM S'A TIPĂRIT
ÎN ATELIERELE
„CARTEA ROMÂNEASCĂ“,
ÎN LUNA IULIE, 1938.